

Příloha

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro základní vzdělávání č.j. BLAT – 486/2024

„Škola bez bariér“

určena pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

**Základní škola Horažďovice, Blatenská 540, příspěvková organizace,
Odloučené pracoviště Blatenská 310 – třídy pro žáky se speciálními
vzdělávacími potřebami**

1 Identifikační údaje

Název ŠVP: Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
„Škola bez bariér“, zpracovaný podle RVP pro základní
vzdělávání

Název školy: Základní škola Horažďovice, Blatenská 540, příspěvková organizace

Adresa ředitelství: Blatenská 540, 341 01 Horažďovice

Adresa odloučeného pracoviště: Blatenská 310, 341 01 Horažďovice

Telefon na ředitelství: 376 512 514

Telefon na odloučené pracoviště: 376 512 515

Elektronická pošta: spec.tridy@seznam.cz

Internetové stránky: www.zsblatenska.horazdovice.cz

IZO: 102164380

IČO: 75005557

Ředitelka školy: Mgr. Jaroslava Šimková

Koordinátor tvorby ŠVP pro speciální třídy: Mgr. Lucie Stulíková

Zřizovatel: Město Horažďovice

Platnost dokumentu od : 1. 9. 2024

.....
ředitelka školy

Úvodní slovo

Smyslem a cílem vzdělávání žáků je jejich vybavení souhrnem vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění ve společnosti. Tento proces musí důsledně respektovat individuální zvláštnosti, schopnosti a možnosti jedince. Úroveň, které je dosaženo na konci základního vzdělávání nelze považovat za konečnou, ale musí se stát důležitým základem pro celoživotní učení žáka, jeho vstup do pracovního procesu a zapojení do plnohodnotného života.

„Čemukoliv se žák učí, učí se tomu předchozími poznatky. Poznávání se totiž děje postupně a lidské chápání je jakýsi vzestup k tomu, co hledáme.“

J. A. Komenský

2 Charakteristika školy – speciálních tříd

2.1 Velikost a úplnost školy

Ve speciálních třídách se vzdělávají žáci se speciálně vzdělávacími potřebami, vyučuje se podle oborů vzdělávání: Základní škola a Základní škola speciální (každý obor má vlastní ŠVP). Jedná se o malou školu rodinného typu s kapacitou 40 žáků. Vzdělávacím jazykem je jazyk český. Pedagogický sbor tvoří učitelé se speciálně pedagogickým vzděláním a asistenti pedagogů. Všichni pedagogičtí pracovníci jsou součástí systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Speciální třídy jsou součástí Základní školy Horažďovice, Blatenská 540, příspěvkové organizace.

2.2 Vybavení školy

Školní budova má bezbariérový vstup a je vybavena mimo jiné výtahem pro imobilní žáky. K dispozici máme čtyři učebny, cvičnou školní kuchyňku a počítačovou učebnu. Pomůckami je vybaven společný kabinet pro výuku oblastí: Člověk a jeho svět, Člověk a příroda, Člověk a společnost. Při tělesné výchově využívají žáci tělocvičnu a hřiště na hlavní budově ZŠ Blatenská 540. Žáci mohou navštěvovat školní družinu nebo klub a stravovat se ve školní jídelně.

2.3 Ročníkové a celoškolské projekty, mezinárodní spolupráce

Projekty dotvářejí obsah vzdělávacího procesu ročníků i celé školy. Vzhledem k velikosti školy převažují projekty celoškolského typu. Tradičně škola pořádá řadu vlastních projektů, akcí a celoročních aktivit (ekologické aktivity, rozvoj tělesné zdatnosti, výtvarných dovedností apod.). Společná práce se společným cílem sbližuje děti, učitele, rodiče i veřejnost, umožňuje „pohled z druhé strany“. Příprava, realizace, výstupy a evaluace projektů přímo úměrně zvyšují efektivitu vyučovacího procesu, motivují žáky a podporují spolupráci všech. Nejrozsáhlejším komplexem v dané oblasti je projekt „Český rok“. Vznikl tak ojedinělý celek, na jehož realizaci se podílejí všichni žáci, učitelé i ostatní pracovníci základní školy.

2.4 Spolupráce s rodiči

Informovanost zákonných zástupců o plánování, průběhu a výsledcích vzdělávání žáků:

Zákonní zástupci mohou školu navštívit kdykoliv po vzájemné dohodě s učiteli, případně vedením školy. O činnosti školy a průběhu vzdělávání žáka jsou informováni prostřednictvím individuálních konzultací, třídních schůzek, školních webových stránek, žakovské knížky, případně telefonicky. Dobrá komunikace s rodiči je jedním z hlavních cílů školy a má na naší škole dlouholetou tradici. Velmi podstatné pro správnou realizaci školního vzdělávacího programu je právě vtažení rodičů do procesu vzdělávání svých dětí, toho není možné bez kvalitní vzájemné komunikace dosáhnout.

2.5 Partneri speciálních tříd

Škola spolupracuje s institucemi těchto typů:

Pedagogicko-psychologické poradny

Speciální pedagogická centra

Mateřské a základní školy

Základní umělecká škola v Horažďovicích

Střední školy, odborná učiliště a učiliště vhodná pro naše žáky

Městská knihovna v Horažďovicích (zej. oddělení pro děti a mládež)

Město a Městský úřad v Horažďovicích

3 Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1 Pojetí školního vzdělávacího programu

Naše škola je zaměřena na děti se specifickými vzdělávacími potřebami. Dané skutečnosti je přizpůsobeno i vzdělávání na 1. stupni, především v 1. – 3. ročníku. Přejít z předškolního do školního prostředí je proto pozvolný a postupný. Hlavní úkoly daného období: úspěšná adaptace žáků na nové prostředí, nový styl práce, upevňování základních hygienických návyků a vytváření elementárních sociálních dovedností.

Základní vzdělávání na 2. stupni je zaměřeno na získávání vědomostí, rozvíjení dovedností a návyků, které žáci mohou využít ke zvýšení kvality osobního života včetně profesního uplatnění. Velký důraz je kladen na rozvíjení sociálních a komunikačních schopností a na vytváření praktických dovedností.

Ke každému jedinci bez rozdílu věku je přistupováno individuálně, jsou respektovány jeho možnosti a pozitivně hodnocen každý pokrok v rozvoji jeho osobnosti. Celý program je koncipován tak, aby žáci mohli dosáhnout co největší možné úrovně osobnostních kvalit, rádi navštěvovali školu, nebáli se případných neúspěchů a v rámci svých možností získali základní vzdělání. Posláním školy v takovém případě nemůže být pouhé zprostředkování sumy vědomostí a zkoušení žáků z faktografických přehledů.

V tomto pojetí je škola místem, které žáky motivuje a podporuje k aktivnímu učení se. A to nikoli encyklopedickým vědomostem, ale pro život důležitým kompetencím učit se, řešit problémy, pracovat, odhadnout své možnosti, zdravě se prosadit i respektovat druhé. Charakter práce pak má v dětech mimo jiné podporovat pocit bezpečí, možnost pozitivního prožívání, získání zdravého sebevědomí, rozvíjení kritického myšlení a schopnost sebehodnocení.

Naší prvořadou ambicí je proměnit školu v prostředí, kde se dětem s velmi různorodými vzdělávacími potřebami dostává nejen kvalitní a kvalifikované vzdělávací péče, ale kde se současně cítí bezpečně a spokojeně. Touto činností se připojujeme ke vzdělávacím trendům v Evropě a chceme rozvíjet u žáků kompetence, které předpokládáme, že jsou nezbytné pro život v Evropě 21. století.

3.2 Cíle vzdělávacího programu

Školní vzdělávací program „Škola bez bariér“ navazuje na pozitiva v této oblasti a zejména na změny v koncepci vzdělávání, které ověřujeme již řadu let. Za podmínek uplatňování přístupů, metod a forem, odpovídajících vývojovým a osobnostním zvláštnostem žáků dosahujeme následujících cílů základního vzdělávání.

Umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení.

- Učení – základní podmínka psychického vývoje.
- Poznávací procesy rozvíjet na základě konkrétních operací.
- Naučit žáky ustálenému postupu při osvojování učiva, dbát na jeho dodržování, častým opakováním upevňovat získané poznatky i dovednosti.
- Oceňovat sebemenší úspěch (pozitivní motivace).
- Prezentovat význam vzdělání (přiměřenou formou).

Podněcovat k tvořivému myšlení, logickému uvažování a ke schopnosti řešit problémy.

- Náorné a konkrétní myšlení i logické uvažování nutno úzce spojit s realitou.
- Soustavně systematicky rozvíjet úroveň rozumových schopností žáků ve složce vědomostí.
- Vytvářet dostatek příležitostí k získávání nových zkušeností a poznatků.

Vést žáky k všestranné a účinné komunikaci.

- Podpořit dovednost komunikace jako jeden ze základních faktorů úspěšné sociální integrace žáků.
- Důsledně využívat veškerých možností daných vzdělávacím obsahem, metodami a formami výuky podporujícími rozvoj sociálních vztahů ve třídě i osobních zkušeností a poznatků žáků.

Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých

- Spolupracovat ve skupině při řešení daného úkolu, podílet se na vytváření pravidel práce v týmu a na utváření příjemné atmosféry v týmu,
- aktivně přispívat k diskusi, umět v diskusi obhajovat vlastní názor, ale i respektovat zkušenosti a názory jiných.

Připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako samostatné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a plnili své povinnosti.

- Mít přiměřeně sebevědomé vystupování, pozitivní představu o sobě samém, ale současně schopnost vcítit se do situací ostatních a respektovat jejich přesvědčení nebo názory.
- Umět řešit praktické problémy a životní situace na základě pochopení principů, jimiž se společnost řídí, znát svá práva i povinnosti,
- Vhodným způsobem formovat hodnotovou orientaci žáků.
- Veškeré požadavky přizpůsobit možnostem žáků.

Vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě.

- Vhodnou stimulací ovlivňovat emoční procesy žáků vyjadřující jejich vztahy a postoje k okolnímu světu.
- Zajišťovat žákům dostatek příležitostí k získávání zkušeností v činnostech, které jim přinášejí radost, uspokojení, zážitky a tím podporovat jejich psychický vývoj žádoucím směrem.

Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní i sociální zdraví a být za ně odpovědný.

- Na základě pochopení základních potřeb zdravého vývoje člověka je třeba vytvářet a upevňovat poznatky a dovednosti žáků v oblasti péče o zdraví a jeho preventivní ochrany.
- Žáci budou vedeni k pozitivnímu myšlení, k překonávání stresových situací, adekvátnímu jednání v konkrétních situacích a k organizaci denního režimu ve smyslu dodržování zdravého životního stylu.

- Dle svých možností se naučí poskytnout účinnou pomoc v situacích ohrožujících život a zdraví.

Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.

- Dát potřebný prostor a čas na přechod od pochopení norem chování k jejich praktickému uplatňování.
- Zajistit žákům dostatek příležitostí k získávání potřebných zkušeností pro porozumění odlišnosti jiných kultur a toleranci k minoritním skupinám ve společnosti.

Pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

- Vést žáky k využití znalostí a zkušeností získaných v jednotlivých vzdělávacích oblastech.
- Při rozhodování o profesní orientaci umožnit žákům vyzkoušet si konkrétní pracovní činnosti.
- S pomocí zodpovědných osob jim dát možnost si zvolit obor, který jim bude nejlépe vyhovovat a který budou zvládat.

Pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života.

- Vést žáky k co nejefektivnějšímu způsobu, jak pomocí digitálních technologií vyhledat nejrůznější informace; vyhledané informace učíme žáky ukládat, třídit a později znovu nacházet
- Vést žáky k etickému chování v digitálním prostředí
- Učíme vnímat digitální prostředí jako zdroj způsob komunikace, zdroj poznání i zábavy bez negativního dopadu na duševní a tělesné zdraví

3.3 Výchovné a vzdělávací strategie

Všechny zásadní postupy školy jsou zaměřeny na úspěšnou integraci, plnohodnotné zapojení jedince do společnosti. To znamená, připravit žáky tak, aby byly způsobilí (kompetentní) pro praktický život. Učení není cílem ale pouze prostředkem k udání správného směru. Hranice možností každého člověka jsou často jen pomyslnými bariérami, které v mnoha případech lze překonat, nebo alespoň posunout.

K tomu, aby škola zajistila rozvoj klíčových kompetencí žáků, uplatňuje tyto společné postupy:

- Využívání různých zdrojů informací
kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, digitální např.:
 - učitelé učí žáky pracovat s různými zdroji informací
 - žáci využívají školní počítače s připojením na internet
- Využívání nových vyučovacích metod a organizačních forem výuky, při kterých jsou vytvářeny vhodné podmínky pro rozvíjení klíčových kompetencí žáků (moderní pedagogické trendy, skupinová práce, dialog, integrace výukových oblastí atd.),
- *kompetence komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní např.:*
 - škola organizuje tematicky zaměřené akce, kde si žáci ověřují využitelnost školních poznatků v praxi.
- Spolupráce se zákonnými zástupci a dalšími institucemi (školní rada, pedagogicko-psychologická poradna, Přírodovědná stanice, ...),
kompetence k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní např.:
 - žáci se účastní veřejných odborných i kulturních akcí, do kterých se dle možností i aktivně zapojují
- Proměna klimatu školy (tvůrčí, partnerská komunikace mezi učitelem a žákem, týmová práce, bezpečnost, tolerance k odlišnostem,...).
kompetence k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní např.:
 - žáci mají možnost vyjádřit své názory, myšlenky, svěřit se svými problémy
 - individuálně, prostřednictvím schránky důvěry atd.

3.4 Klíčové kompetence a strategie jejich naplňování

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Klíčové kompetence nestojí vedle sebe izolované, různé způsoby se prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat vždy jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají. Klíčové kompetence a jejich naplňování ve vzdělávacím procesu žáků je možno popsat následujícím způsobem.

Kompetence k řešení problémů rozvíjíme zejména učením v souvislostech, to znamená, že neučíme izolovaná data jednotlivých oborů, ale u dětí vytváříme ucelený obraz světa. Žákům jsou předkládány takové úkoly jejichž řešení vyžaduje znalosti z více oborů lidské činnosti resp. vzdělávacích oblastí a tudíž i více přístupů k řešení. Tyto kompetence rozvíjíme také využíváním co největšího množství zdrojů informací – prací s knihou, internetem, praktickými pokusy,

Na konci základního vzdělávání žák:

- vnímá problémové situace, rozpozná problémy a hledá nejvhodnější způsob řešení,
- řeší samostatně běžné životní situace a přiměřeně ke svým možnostem překonává životní překážky,
- přijímá důsledky svých rozhodnutí,
- nenechá se při řešení problému odradit nezdarem,
- dokáže popsat problém a svěřit se s ním,
- při řešení složitějších problémů požádá o radu a řídí se jí.

Kompetence k učení rozvíjíme individuálně podle dané situace u každého žáka. Hlavními strategiemi jsou kooperativní učení, práce s chybou a rozvoj sebehodnocení žáků.

Na konci základního vzdělávání žák:

- využívá vhodné naučené metody, strategie učení včetně mnemotechnických pomůcek a jiné pomocné techniky,
- pracuje s učebnicemi, učebními materiály a učebními pomůckami,
- pozná vlastní pokroky a uvědomuje si problémy, které mu brání v učení,
- používá základní pojmy z různých vzdělávacích oblastí,

- dokáže vyhledat a využívat informace v praktickém životě,
- chápe obecně používané termíny, znaky a symboly,
- uvědomuje si význam vzdělání v kontextu s pracovním uplatněním.

Kompetence komunikativní rozvíjíme vytvářením dostatečného prostoru pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, při zpracovávání školních projektů z nejrůznějších oblastí a jejich výstupů.

Na konci základního vzdělávání žák:

- vyjadřuje se srozumitelně v ústním projevu a umí vést dialog,
- rozumí obsahu sdělení a přiměřeně na něj reaguje,
- využívá tištěné informace k rozvoji vlastních vědomostí, rozumí běžně užívaným textům, záznamům a obrazovým materiálům,
- zvládá jednoduchou formou písemné komunikace,
- vyjadřuje své názory a postoje a umí vhodnou formou obhájit svůj názor,
- využívá pro komunikaci běžné informační a komunikační prostředky,
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi.

Kompetence sociální a personální budujeme formami sociálního učení. Snažíme se děti zapojit do organizace činnosti školy. V rámci skupinového vyučování žáci přejímají různé role.

Na konci základního vzdělávání žák:

- posiluje své sebevědomí na základě poznání a pochopení vlastní osoby,
- má povědomí o základních mravních hodnotách v rodině i ve společnosti,
- respektuje pravidla práce v týmu a svými pracovními činnostmi ovlivňuje kvalitu společné práce,
- rozpoznává nevhodné a rizikové chování, uvědomuje si jeho možné důsledky,
- navazuje a udržuje vztahy s vrstevníky, respektuje druhé lidi a snaží se upevňovat dobré mezilidské vztahy,
- posiluje sociální chování a sebeovládání, je vnímavý k potřebám starých, nemocných a postižených lidí,
- uvědomuje si nebezpečí možného psychického i fyzického zneužívání vlastní osoby.

Kompetence občanské rozvíjíme hlavně učením sociálním, metodami sebepoznávání a seznamováním žáků s jejich právy, odpovědností a povinnostmi. Žáci jsou vedeni k tomu, aby respektovali národní, kulturní a historické tradice.

Na konci základního vzdělání žák:

- zná základní práva a povinnosti občanů, respektuje společenské normy a pravidla soužití,
- zvládá běžnou komunikaci s úřady,
- chápe nebezpečí rasizmu a xenofobie,
- chrání své zdraví, uvědomuje si význam zdravého životního stylu, podílí se na ochraně životního prostředí,
- dokáže se chovat v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka podle pokynů kompetentních osob a uplatnit osvojené dovednosti a postupy.

Kompetence pracovní u žáků rozvíjíme opět formou projektové činnosti, skupinové a individuální práce. Důležitou cestou k uvědomění si důležitosti znalosti pracovních postupů a dovednosti používat pracovní nástroje v nejširším smyslu je hodnocení a sebehodnocení všech činností, které žáci provádějí.

Na konci základního vzdělávání žák:

- zvládá základní pracovní dovednosti, operace a postupy, rozšiřuje své komunikační schopnosti při kolektivní práci,
- má vytvořen pozitivní vztah k manuálním činnostem,
- dodržuje zásady bezpečnosti, ochrany zdraví, hygieny práce, ochrany životního prostředí a společenských hodnot a uplatňuje je při pracovních činnostech,
- pracuje podle daného pracovního postupu, návodu, náčrtu a orientuje se v jednoduché technické dokumentaci,
- je schopen pracovní výdrže, koncentrace na pracovní výkon a jeho dokončení,
- reálně posoudí výsledek své práce i práce ostatních,
- má konkrétní představu o pracovních činnostech běžných profesí,
- využívá získané znalosti a zkušenosti a vytváří si představu o možnostech svého budoucího pracovního uplatnění.

Kompetence digitální u žáků rozvíjíme činnostním učením a přirozeným poznáváním. Není kladen důraz na pamětné učení a reprodukci, nýbrž na aktivitu žáka, který objevuje, experimentuje, ověřuje si své hypotézy, diskutuje, tvoří, řeší problémy, spolupracuje, pracuje projektově.

Na konci základního vzdělávání žák:

- zvládá používat běžná digitální zařízení, aplikace a služby, využívá je při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti i občanského života
- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zjednodušil a zefektivnil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, hodnotí jejich přínos a reflektuje rizika jejich využívání
- Předchází situacím ohrožující bezpečnost zařízení dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních. Při spolupráci, komunikaci sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky

3.5 Průřezová témata a jejich začlenění do základního vzdělávání

Průřezová témata reprezentují ve vzdělávacím programu okruhy aktuálních problémů současného světa a jsou nedílnou součástí základního vzdělávání.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích oborů. Abychom této možnosti využili co možná nejlépe, nevytváříme pro průřezová témata samostatné vyučovací předměty, ale integrujeme je do jiných vyučovacích předmětů a realizujeme jejich obsah formou projektů, ve kterých musí žáci používat znalosti a dovednosti z různých vzdělávacích oborů.

Zařazení jednotlivých tematických okruhů průřezových témat je vždy součástí charakteristiky vzdělávací oblasti a jednotlivá témata jsou uvedena v tabulkách vyučovacích předmětů. Pro lepší orientaci uvádíme ještě přehled všech průřezových témat a jejich tematických okruhů.

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- rozvoj schopností poznávání
- sebepoznání a sebepojetí
- seberegulace a sebeorganizace
- psychohygiena

Sociální rozvoj

- poznávací schopnosti
- mezilidské vztahy
- komunikace

Morální rozvoj

- řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- hodnoty, postoje a praktická etika

Výchova demokratického občana

Občanská společnost a škola

- model otevřeného partnerství a demokratického společenství

Občan, občanská společnost a stát

- práva a povinnosti, listina základních práv a svobod
- základy demokracie (právo a spravedlnost)
- soužití s minoritami, vztah k jinému (příčiny nedorozumění)

Formy participace občanů v politickém životě

- volební systémy, demokratické volby a politika (parlament a komunální politika)
- obec (základní jednotka samosprávy státu)
- společenské organizace a hnutí

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

- demokracie jako protiváha diktatury a anarchie
- principy demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka)
- Ústava, demokratické řešení konfliktů

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá

- rodinné příběhy, zážitky z Evropy a světa
- věci z okolí, vztah k Evropě a světu, život dětí jinde
- zvyky a tradice jiných národů

Objevujeme Evropu a svět

- Den Evropy

Jsme Evropané

- Evropská unie
- Co Evropu spojuje a co ji rozděluje
- Mezinárodní organizace

Multikulturní výchova

Kulturní rozdíly

- jedinečnost a respektování zvláštností různých etnik
- cizinci nebo jiná etnika v místě školy

Lidské vztahy

- vztahy mezi kulturami, předsudky a diskriminace
- integrace jedince, tolerance, solidarita, zapojení
- právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci

Etnický původ

- rovnocennost všech

Multikulturalita

- předpoklad vývoje v budoucnosti
- vstřícný postoj k odlišnostem
- význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumívání a celoživotního vzdělávání

Princip sociálního smíru a solidarity

- odpovědnost každého
- odstranění diskriminace a předsudků
- nekonfliktní život v multikulturní společnosti
- aktivní spolupodílení se na přetváření společnosti
- otázka lidských práv
- základní dokumenty

Environmentální výchova

Ekosystémy

- les, pole, vodní zdroje, moře, tropický deštný les
- lidské sídlo (město, vesnice)
- kulturní krajina

Základní podmínky života

- voda, ovzduší, půda
- ochrana biologických zdrojů, ekosystémy
- energie, přírodní zdroje

Lidské aktivity a problémy životního prostředí

- zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství
- doprava a životní prostředí
- průmysl a životní prostředí
- odpady a hospodaření s odpady
- ochrana přírody a kulturních památek
- změny v krajině
- dlouhodobé programy a akce typu Den Země

Vztah člověka k prostředí

- naše obec
- náš životní styl

- aktuální (lokální) ekologický problém
- prostředí a zdraví
- nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné prostředí a rozdílný vývoj)

Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

- pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě
- rozlišování zábavných („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných
- chápání podstaty mediálního sdělení
- identifikace základních orientačních prvků v textu

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

- různé typy sdělení, jejich rozlišování a funkce
- rozdíl mezi reklamou a zprávou
- vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti

Fungování a vliv médií ve společnosti

- vliv médií na jedince i společnost
- role médií v politice a kultuře (film, televize)

Tvorba mediálního sdělení

- uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinace
- tvorba věcně správných a komunikačně vhodných sdělení
- technologické možnosti a jejich omezení

Naplňování průřezových témat prolíná celým výchovně vzdělávacím procesem na prvním i druhém stupni základní školy. Výše uvedené členění do jednotlivých bodů není závazné, lze jej upravit podle potřeb, věkových i individuálních zvláštností žáků tak, aby splnila svůj účel orientace žáků v současné společnosti a světě. Jako vyvrcholení této práce jsme zařadili výše uvedená průřezová témata do celoročního projektu následujícím způsobem.

Měsíc	Průřezové téma	Název
Listopad	Multikulturní výchova	„Den tolerance“
Prosinec	Osobnostní a sociální výchova	„Den člověka“
Březen	Mediální výchova	„Den porozumění“
Duben	Environmentální výchova	„Den Země“
Květen	Výchova demokratického občana	„Den přátelství“
Červen	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	„Z Evropy do světa“

3.6 Poskytování poradenských služeb ve škole

Všichni pedagogičtí pracovníci mají kromě mnohaleté praxe a patřičné odbornosti i speciálně pedagogické vzdělání. Proto může škola nabídnout žákům široké spektrum poradenských služeb. Současně mají zákonní zástupci možnost obrátit se na pracovníky školního poradenského pracoviště.

3.6.1 Zaměření poradenských služeb:

- poradenství žákům v oblasti učebních postupů, stylů a strategií, poradenství rodičům žáka ve výchově a vzdělávání,
- poradenství při školní neúspěšnosti, postupy řešení neprospěchu a podpora žáků ve zlepšení, prevence neúspěchu,
- poradenství při řešení a prevenci sociálně patologických jevů – rodině a žákovi, postupy řešení ve spolupráci výchovného poradce a pedagogických pracovníků,
- poradenství v obtížných životních situacích žáků, rodičům v souvislosti s výchovou dětí,
- kariérové poradenství, volba školy,
- poradenství při integraci žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků s odlišného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním,
- poradenství ke vzdělávání mimořádně nadaných žáků,
- poskytování informací o dalších službách poradenských zařízení a spolupráce s dalšími odbornými institucemi.

Výchovný poradce realizuje konzultační hodiny pro rodiče podle individuální potřeby žáků a rodičů.

3.6.2 Kariérové poradenství

Výchovný poradce poskytuje kariérové poradenství žákům a rodičům žáků, ve spolupráci s třídním učitelem a vedením školy zajišťuje organizaci přihlašování a přestupu k dalšímu vzdělávání. Ve vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ probíhá rozvoj žáků vzhledem k jejich profesnímu zaměření, sebepoznání, orientaci ve světě práce. Za spolupráce rodičů je žákům poskytována nabídka možností dalšího vzdělávání. Aktuální informace o plnohodnotném začlenění do společnosti včetně možností uplatnění na trhu práce jsou individuálně zaměřeny na daného jedince.

3.6.3 Prevence sociálně patologických jevů

Základem této prevence je otevřený dialog, vstřícný vztah učitele a žáka, intenzivní komunikace s rodiči a posilování vzájemné důvěry. Prevence probíhá v rámci výuky jednotlivých vzdělávacích oblastí, při realizaci průřezových témat

i při volnočasových aktivitách. Škola monitoruje rizika sociálně patologických jevů a při varovných signálech spolupracuje s dalšími organizacemi, svolává setkání s rodiči, konzultace s žáky a nabízí podporu a poradenství.

3.6.4 Psychologická péče

Na třídní učitele, výchovného poradce, zástupkyni ředitelky i ředitelku školy se mohou žáci kdykoliv obrátit a požádat je o konzultaci a podporu v obtížných psychosociálních situacích. Celý pedagogický tým pomáhá a spolupracuje při řešení konfliktů mezi žáky, podporuje optimální komunikaci mezi rodiči i dalšími složkami a organizacemi. Podporuje rozvoj pozitivních vztahů a řešení konfliktů v rámci třídy a školy. Nabízí individuální pohovory rodičům v případě psychosociální krize v souvislosti s výchovou, péčí o děti, vztahem mezi rodičem a dítětem. Poskytuje podporu žákům s potížemi v učení, v chování, v sebepojetí, ve vztahu k učiteli i k druhým lidem. Podává informace o dalších subjektech zajišťujících psychologickou a sociální péči.

3.7 Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Škola je otevřená žákům se zdravotním postižením (mentální, tělesné, vady řeči, autismus, souběžné postižení více vadami ...), zdravotním znevýhodněním (zdravotní oslabení, zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování ...) a sociálním znevýhodněním (rodinné prostředí s nízkým socioekonomickým statutem ...). Zásady tohoto vzdělávání respektují: rovný přístup ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace, zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce, vzájemnou úctu, respekt, solidaritu a důstojnost. Cílem je všeobecný rozvoj osobnosti s důrazem na poznávací, sociální, morální, mravní a duchovní hodnoty.

3.8 Péče o talentované a mimořádně nadané žáky

Speciální třídy nejsou přímo zaměřeny na vzdělávání žáků mimořádně nadaných. Přesto talentované děti podchycujeme a ve spolupráci s dalšími partnery (ZUŠ, DDM ...) jim pomáháme s rozvojem jejich talentu.

3.9 Řízení a organizace výuky

3.9.1 Ročníkové řízení a plánování

V organizaci vyučování je za základní jednotku považován ročník. Vzdělávací témata jsou plánována vždy společně pro celý ročník. Učivo pro jednotlivé ročníky je rozpracováno do tematických plánů. Třída je chápána jako intimní prostředí pro žáky, a to v míře, jakou podle věku potřebují.

Cílem je větší efektivita vzdělávacího procesu, využití potenciálu spolupráce žáků v ročníku a mezi ročníky, intenzivnější spolupráce pedagogů, účelná diferenciací a individualizace vyučovacího procesu.

3.9.2 Řízení a koordinace práce učitelů

Učitelé v ročníku společně plánují vyučovací proces a koordinují výuku jednotlivých vzdělávacích oblastí tak, aby výuka tvořila smysluplný celek. Učitelé společně připravují celoroční plán výuky, připravují a realizují školní projekty.

V práci učitelů jsou podporovány aktivity tzv. předmětové spolupráce, které mají vnést do pedagogického procesu tvořivý přístup a prvky sebereflexe.

3.9.3 Řízení a koordinace práce žáků

Do aktivit žáků jsou zařazeny takové cíle a činnosti, které vedou k rozvíjení klíčových kompetencí žáků přiměřeně věku.

V úvodu činností probíhá motivace žáků, ujasnění zásad práce i s důrazem na bezpečnost žáků, stanovení pracovních postupů, výběr témat a možných souvislostí a v neposlední řadě stanovování forem výstupů. Závěrem proběhne seznámení se s výstupy, závěry a celkové zhodnocení daných činností se zařazením prvků sebehodnocení. Do výuky je často zařazována práce dětí ve skupinách, která má charakter kooperativního, projektového a samostatného učení.

4 Učební plán

4.1 I. stupeň

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací obory	Vyučovací předměty	Počet vyučovacích hodin podle jednotlivých ročníků I. stupně					Počet hodin na I. stupni podle předmětů	Z toho disponibilní časová dotace	Minimální časová dotace dle RVP ZV
			1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník			
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	Český jazyk	6	6+1	7	7	7	34	1	33
	Cizí jazyk	Anglický jazyk	0	0	3	3	3	9	0	9
Matematika a její aplikace		Matematika	4+1	4+1	4+1	4	4	23	3	20
Informatika		Informatika	0	0	0	1	1	2	0	2
Člověk a jeho svět		Člověk a jeho svět	2	2	3	2+1	2+1	13	2	11
Umění a kultura	Hudební výchova	Hudební výchova	1	1	1	1	1	5	0	12
	Výtvarná výchova	Výtvarná výchova	2	2	1	1	1	7	0	
Člověk a zdraví		Tělesná výchova	2+1	2+1	2+1	2+1	2+1	15	5	10
Člověk a svět práce		Pracovní výchova	1+1	1+1	1+1	1+1	1+1	10	5	5
Počet vyučovacích hodin v týdnu		Celková povinná časová dotace	21	22	25	25	25	118	16	102 + DČD

4.2 II. stupeň

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obory	Vyučovací Předměty	Počet vyučovacích hodin podle ročníků II. stupně				Počet hodin na II. stupni podle předmětů	Z toho disponibilní časová dotace	Minimální časová dotace dle RVP ZV
			6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník			
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	Český jazyk	5+1	4+1	3	3	17	2	15
	Cizí jazyk	Anglický jazyk	3	3	3	3	12	0	12
	Další cizí jazyk	Německý jazyk	0	0	3	3	6	0	6
Matematika a její aplikace		Matematika	4+1	4+1	4+1	3+2	20	5	15
Informatika		Informatika	1	1	1	1	4	0	4
Člověk a společnost	Dějepis	Dějepis	2	2	2	2	8	0	10
	Výchova k občanství	Výchova k občanství	0	1	1	0	2	0	
Člověk a příroda	Fyzika	Fyzika	1	1	0	0	2	0	20
	Chemie	Chemie	0	0	1	1	2	0	
	Přírodopis	Přírodopis	2	2	2	2	8	0	
	Zeměpis	Zeměpis	2	2	2	2	8	0	
Umění a kultura	Hudební výchova	Hudební výchova	1	1	1	1	4	0	9
	Výtvarná výchova	Výtvarná výchova	2	2	1+1	0+2	8	3	
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	Výchova ke zdraví	0	0	0	1	1	0	10
	Tělesná výchova	Tělesná výchova	3	2+1	2+1	2+1	12	3	
Člověk a svět práce		Pracovní výchova	0+2	1+1	1+1	1+1	8	5	3
Počet vyučovacích hodin v týdnu		Celková povinná časová dotace	30	30	31	31	122	18	104 + DČD

5 Vzdělávací oblasti - učební osnovy

Vzdělávací obsah základního vzdělávání našich žáků je ve shodě s RVP ZV. Je rozdělen do následujících vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny jedním nebo více obsahově blízkými obory:

- **Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)**
- **Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)**
- **Informatika (Informatika)**
- **Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)**
- **Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)**
- **Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)**
- **Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)**
- **Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)**
- **Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)**

Obsah vzdělávacích oborů je přizpůsoben schopnostem a možnostem žáků a tvoří očekávané výstupy a učivo na 1. a 2. stupni základního vzdělávání. Vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů je rozčleněn do vyučovacích předmětů. Mezipředmětové dovednosti nejsou vázány na konkrétní předměty, ale prolínají celým vzdělávacím procesem.

Učivo je v rozsahu, který odpovídá rozumové kapacitě žáků, je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů a na úrovni ŠVP je závazné.

V souladu s RVP ZV jsou očekávané výstupy stanoveny na konec 5. ročníku (popř. 3. a 5. ročníku) a na konec 9. ročníku. Důležitou roli hraje v tomto případě kontinuita obou stupňů.

Celý výchovně vzdělávací proces je koncipován tak, aby jeho prostřednictvím žák ve spolupráci s učitelem postupně dosahoval klíčových kompetencí nezbytných pro jeho budoucí život.

5.1 Jazyk a jazyková komunikace

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace je realizována v povinných vyučovacích předmětech – český jazyk, anglický jazyk a německý jazyk. Všechny tyto vyučovacích předměty mají společné hlavní cíle – vybavit žáky dovednostmi, vytvořit jim nástroje vzdělávání pro všechny oblasti vzdělávání. Jazyk chápeme především jako prostředek pro sdělování myšlenek a pocitů, jako cestu k rozvoji myšlení. Z tohoto pohledu k jazyku přistupujeme během vyučování. Chápeme jej v rovině kulturní, sociální a psychické.

Oblast zahrnuje vyučovacích předměty

Český jazyk

Anglický jazyk

Německý jazyk

Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů Cizí jazyk a Další cizí jazyk je možné nahradit v nejlepším zájmu žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními od třetího stupně dle § 16 odst. 2 písm. b) jiným vzdělávacím obsahem v rámci IVP.

5.1.1 Český jazyk

Charakteristika vyučovacích předmětu

Tento předmět má mezi vyučovacích předměty stěžejní postavení. Je vyučován ve všech ročnících 1. a 2. stupně. Dovednosti, které si v jeho rámci žáci osvojují, jsou důležité pro získávání poznatků ve všech dalších oborech. Některá témata jsou realizována formou projektů, při nichž dochází k propojování žáků různých ročníků při využití mezipředmětových vztahů. Důraz je kladen na rozvoj komunikačních dovedností. Tento předmět se dominantně podílí v naplňování všech klíčových kompetencí.

Kompetence k učení

- Rozvoj dovedností potřebných k osvojování učiva,
- možnost použít osvojených dovedností v jiných oblastech a v dalším studiu.

Kompetence k řešení problémů

- Vést žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení,

- umět si samostatně najít alternativní pomoc při řešení jazykových problémů.

Kompetence komunikativní

- Pomáhat žákům při správné formulaci obsahu sdělení,
- Nabízet jim dostatek možností k rozvoji a uplatnění komunikativních dovedností,
- rozšiřovat slovní zásobu žáků,
- vést žáky ke správné a srozumitelné stavbě větných celků.

Kompetence sociální a personální

- Vytvářet příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat,
- vést je k tomu, aby dokázali požádat o pomoc, uměli kultivovaně vyjadřovat svoje pocity, postoje, názory.

Kompetence občanské

- Vhodnou formou seznámit žáky s naším slovesným dědictvím a vysvětlovat jim jeho význam,
- podporovat v žácích potřebu jazykového projevu ve všech podobách.

Kompetence pracovní

- Vést žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní, k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.

Kompetence digitální

- Vést žáky k orientování se v digitálním prostředí
- Dávat žákům prostor ke čtení elektronických textů, psaní a vytváření digitálního obsahu
- Podporovat žáky v získávání dovedností a návyků spojených s psaním elektronických textů, v orientaci v rozložení jednotlivých znaků, velkých a malých písmen, číslic a symbolů na klávesnici, dodržovat základní hygienické návyky při práci s digitálními technologiemi

1. stupeň (Český jazyk)

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

Komunikační a slohová výchova

Očekávané výstupy – 1. období (3. třída)

Žák:

- čte s porozuměním jednoduché texty,
- rozumí pokynům přiměřené složitosti,
- dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání,
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním,
- píše písmena a číslice – dodržuje správný poměr výšky písmen ve slově, velikost, sklon a správné tvary písmen,
- spojuje písmena a slabiky,
- převádí slova z mluvené do psané podoby,
- dodržuje správné pořadí písmen ve slově a jejich úplnost,
- opisuje a přepisuje krátké věty.

Očekávané výstupy – 2. období (5. třída)

Žák:

- vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích,
- má odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování,
- v mluveném projevu volí správnou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo řeči,
- popíše jednoduché předměty, činnosti a děje,
- opisuje a přepisuje jednoduché texty,
- píše správně a přehledně jednoduchá sdělení,
- píše čitelně a úpravně, dodržuje mezery mezi slovy,
- ovládá hůlkové písmo,
- tvoří otázky a odpovídá na ně

Učivo:

- **čtení (včetně návyků spojených s používáním digitálních technologií)** – analyticko-syntetické činnosti, vyvozování hlásek a písmen, diferenciační cvičení pro rozvoj zrakového a sluchového vnímání, čtení obrázků, slabik, slov, jednoduchých vět, tvoření jednoduchých vět, tiché čtení, orientace ve čteném textu
- **naslouchání** – koncentrační cvičení
- **mluvený projev** – základy techniky mluveného projevu (dýchání, tvoření hlasu, výslovnost, slovní přízvuk, intonace, rytmizace), vypravování, popis, edukace a reedukace řeči, rozvíjení fonetického sluchu, základní komunikační pravidla (oslovení, zahájení a ukončení dialogu, střídání rolí mluvčího a posluchače, zdvořilé vystupování), mimojazykové prostředky řeči (mimika, gesta)
- **psaní (včetně návyků spojených s používáním digitálních technologií)** – rozvíjení psychomotorických schopností, jemné motoriky a pohybové koordinace, psaní písmen, slabik, slov, vět, číslic i podle nápořky, opis psacího písma a přepis jednoduchého tištěného textu, základní hygienické

návyky při psaní, technika psaní – automatizace psacího pohybu, plynulé psaní slov, úprava – nadpis, okraje, vzdálenost mezi písmeny a slovy

- **formy společenského styku** – pozdrav, poděkování, prosba, omluva, vzkaz, blahopřání, adresa, dopis

Jazyková výchova

Očekávané výstupy – 1. období (3. třída)

Žák:

- *rozlišuje všechna písmena malé a velké abecedy,*
- *rozeznává samohlásky (odlišuje jejich délku) a souhlásky,*
- *tvoří slabiky,*
- *rozlišuje věty, slova, slabiky, hlásky,*
- *píše velká písmena na začátku věty a ve vlastních jménech.*

Očekávané výstupy – 2. období (5. třída)

Žák:

- *pozná podstatná jména a slovesa,*
- *dodržuje pořádek slov ve větě, pozná a určí druhy vět podle postoje mluvčího,*
- *rozlišuje tvrdé, měkké a obojetné souhlásky a ovládá pravopis měkkých a tvrdých slabik,*
- *určuje samohlásky a souhlásky,*
- *seřadí slova podle abecedy,*
- *správně vyslovuje a píše slova se skupinami hlásek dě-tě-ně-bě-pě-vě-mě,*
- *správně vyslovuje a píše znělé a neznělé souhlásky.*

Učivo:

- **abeceda** – abecední řazení
- **hláskosloví** – samohlásky a souhlásky, dělení souhlásek, psaní i/y po měkkých a tvrdých souhláskách, výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uvnitř slova
- **nauka o slově** – členění slova na hlásky a slabiky, slova stejného a opačného významu, třídění slov, čtení, psaní a výslovnost slov se skupinami dě-tě-ně-bě-pě-vě-mě
- **věta** – druhy vět, tvoření vět
- **tvarosloví** – druhy slov – podstatná jména, slovesa
- **zvuková stránka jazyka** – sluchové rozlišení hlásek, výslovnost samohlásek a souhláskových skupin, modulace souvislé řeči (tempo, intonace, přízvuk)

Literární výchova

Očekávané výstupy – 1. období (3. třída)

Žák:

- *pamatuje si a reprodukuje jednoduché říkanky a dětské básně,*
- *reprodukuje krátký text podle otázek a ilustrací,*
- *při poslechu pohádek a krátkých příběhů udržuje pozornost.*

Očekávané výstupy – 2. období (5. třída)

Žák:

- *dramatizuje jednoduchý příběh,*
- *vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek,*
- *čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy,*
- *určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti,*
- *rozlišuje prózu a verše,*
- *rozlišuje pohádkové prostředí od reálného,*
- *ovládá tiché čtení a orientuje se ve čteném textu.*

Učivo:

- **přednes** – říkanky a krátké básničky
- **poslech předčítaného textu**
- **porozumění textu** – hlavní postava a její vlastnosti, rozlišení místa, času a děje, prostředí reálné a pohádkové, hlavní myšlenka
- **reprodukce a dramatizace podle dané osnovy**
- **základní literární pojmy** – literární druhy a žánry: rozpočítadlo, hádanka, říkanka, báseň; pohádka, povídka, pověst, bajka; spisovatel, básník, kniha, čtenář; divadelní představení, herec

2. stupeň (Český jazyk)

Komunikační a slohová výchova

Očekávané výstupy

Žák:

- *čte plynule s porozuměním; reprodukuje text,*
- *komunikuje v běžných situacích, v komunikaci ve škole užívá spisovný jazyk,*
- *píše běžné písemnosti,*
- *podle předlohy sestaví vlastní životopis a napíše žádost,*
- *popíše děje, jevy, osoby, pracovní postup,*
- *vypráví podle předem připravené osnovy,*
- *s vhodnou podporou pedagogického pracovníka písemně zpracuje zadané téma.*

Učivo:

- **čtení** – prohlubování čtenářských dovedností, tiché čtení s porozuměním; beletrie, odborné texty (slovníky, encyklopedie, jazykové příručky), noviny, časopisy
- **mluvený projev** – zásady dorozumívání, zásady kultivovaného projevu, komunikační žánry (projev, diskuse), osobní komunikace, otázky a odpovědi
- **písemný projev** – opis, přepis, osobní komunikace, dotazník, žádost, životopis, charakteristika, korespondence, písemná komunikace s úřady (i využití PC)

Jazyková výchova

Očekávané výstupy

Žák:

- *se orientuje v Pravidlech českého pravopisu,*
- *pozná a určí slovní druhy,*
- *skloňuje podstatná jména a přídavná jména,*
- *pozná osobní zájmena,*
- *časuje slovesa,*
- *rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk,*
- *rozezná větu jednoduchou od souvětí,*
- *správně píše slova s předponami a předložkami,*
- *ovládá pravopis vyjmenovaných slov,*
- *zvládá pravopis podle shody přísudku s podmětem.*

Učivo:

- **nauka o slově** – tvoření slov, slovní základ, předpony, přípony, pravopis bje-bě, vje-vě, mně-mě, pravopis po obojetných souhláskách
- **tvarosloví** – vyjmenovaná slova a slova příbuzná; slovní druhy; pádové otázky; vzory podstatných jmen, skloňování podstatných jmen; časování sloves; osobní zájmena; přídavná jména – druhy, vzory, skloňování, shoda s podstatným jménem; číslovky základní a řadové
- **skladba** – základní větné členy, shoda přísudku s podmětem, pravopis koncovek přičestí minulého, věta jednoduchá a souvětí

Literární výchova

Očekávané výstupy

Žák:

- *orientuje se v literárním textu, nachází jeho hlavní myšlenku,*
- *ústně formuluje dojmy z četby, divadelního nebo filmového představení,*
- *rozezná základní literární druhy a žánry,*

- *dokáže vyhledat potřebné informace v oblasti literatury - má pozitivní vztah k literatuře.*

Učivo:

- **práce s textem** – charakteristika děje a jednajících postav v příběhu, výklad přiměřeného textu, hlavní myšlenka
- **poslech a reprodukce** – soustředěný poslech, reprodukce přečteného, recitace, dramatizace, čtenářský zážitek vyjádřený vlastní kresbou
- **literární druhy a žánry** – poezie, próza, divadelní hra, literatura pro děti a mládež, významní autoři české a světové literatury

Cíle vyučovacího předmětu

Na 1. stupni je nutné vytvořit žákům vzdělávací nástroje – čtení a psaní. Důraz klademe na čtení s porozuměním. Žáci, kteří nastupují do školy, se již dokážou česky dorozumět, ale často na velmi rozdílné úrovni. Podle individuálních schopností jedince se snažíme tuto dovednost dále rozvíjet, obohacovat jejich slovní zásobu a seznamovat je se spisovnou podobou českého jazyka. Výuka gramatiky není cílem, ale prostředkem k poznávání struktury jazyka, k rozvoji komunikační dovednosti.

Na 2. stupni je hlavním cílem vést žáky k jasnému, přehlednému a srozumitelnému vyjadřování, které souvisí s rozvojem logického myšlení a prohlubováním obecných intelektových dovedností. Literární učivo se stává nástrojem tvořivé interpretace. Žáci se učí vybírat vhodné jazykové prostředky odpovídající potřebám reálného života.

Kvalita osvojení a užívání mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě je základním znakem úrovně všeobecné vzdělanosti žáků základní školy, nástrojem funkčního dorozumívání i nástrojem jejich integrace do lidských společenství. Otevírá žákům svět vyjádřený verbálními prostředky a umožňuje jim komunikaci. Jazykový rozvoj žáků probíhá paralelně a ve vzájemné podmíněčnosti s jejich rozumovým a emocionálním zráním. Prostřednictvím jazykové a literární výchovy získává žák schopnost vyjadřovat své myšlenky a city, vžívat se do myšlení a citění druhých lidí.

Významnou funkcí literární výchovy je prostřednictvím četby podporovat emocionální zrání žáků a na příkladech jim přibližovat životní a mravní hodnoty, které ovlivňují způsoby jednání a rozhodování lidí. Tím se jim otevírá cesta k sebepoznání a k pozitivním životním motivacím.

Ovládnutí jazykových prostředků češtiny je i základním předpokladem úspěšného vzdělání v dalších oblastech (v procesu celoživotního vzdělávání) a stává se neodmyslitelnou součástí úspěšného zapojení do společnosti, ve které žijeme.

5.1.2 Cizí jazyk – Anglický jazyk

Charakteristika vyučovacího předmětu

Anglický jazyk je vyučován od třetího ročníku. Cílem je poskytnout žákům nástroj komunikace při kontaktu s lidmi z různých částí světa, kteří mluví anglicky. Získané znalosti a dovednosti lze také využít při práci s počítačem, internetem atd. Stěžejním je rozvoj komunikačních dovedností, kterým podřizujeme celý vzdělávací proces. Důraz je kladen na individuální přístup k jedinci v rámci jeho možností a schopností s využitím vhodné motivace.

U složitých případů např. při přestupu žáka z jiné školy s výukou odlišného cizího jazyka jsme připraveni tuto situaci řešit individuálním plánem.

Zásadní výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Učit žáky pochopit důležitost schopnosti komunikovat anglicky pro další studium i praktický život.
- Vést je ke snaze uplatnit naučené v jiných předmětech, oborech, v praxi.

Kompetence k řešení problémů

- Učit žáky řešit jednoduché problémové situace v cizojazyčném prostředí, umět si poradit při nedostatku slovní zásoby.
- Předkládat žákům konkrétní situace, k jejichž zvládnutí je nezbytné použití anglického jazyka.

Kompetence komunikativní

- Vést žáky k tomu, aby se nebáli používat i nedokonale zvládnutý cizí jazyk.
- Podporovat snahu porozumět jednoduchému sdělení, rozumět přiměřené promluvě i textu.

Kompetence sociální a personální

- Vytvářet situace, ve kterých si žáci budou uvědomovat potřebu komunikace mezi lidmi z různého kulturního prostředí
- V jednoduchých situacích si umět vyžádat radu a poskytnout pomoc.

Kompetence občanské

- Získat představu o zvycích v anglicky mluvících zemích a porovnávat je se zvyky našimi.

Kompetence pracovní

- Vědět, kde hledat pomoc (práce se slovníky), využití anglického jazyka k získávání informací (např. při práci s počítačem a internetem).

Kompetence digitální

- Motivovat žáky k využívání programů, aplikací a webových stránek pro osvojování slovní zásoby a správné výslovnosti
- Vést žáky k využívání online aplikací pro seznámení s reáliemi, které se týkají probíraných témat

1. stupeň (Anglický jazyk)

Očekávané výstupy – 1. období

Řečové dovednosti

Žák:

- *je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka.*

Očekávané výstupy – 2. období

Poslech s porozuměním

Žák:

- *rozumí jednoduchým pokynům učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností,*
- *rozumí slovům a frázím, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu),*
- *rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování.*

Mluvení

Žák:

- *pozdraví a poděkuje,*
- *sdělí své jméno a věk,*
- *vyjádří souhlas či nesouhlas,*
- *reaguje na jednoduché otázky (zejména pokud má k dispozici vizuální oporu).*

Čtení s porozuměním

Žák:

- *rozumí slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu).*

Psaní

Žák:

- *je seznámen s grafickou podobou cizího jazyka.*

Učivo:

- **zvuková a grafická podoba jazyka** – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky;
- **slovní zásoba** – základní slovní zásoba v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů.
- **tematické okruhy** – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, jídlo, oblékání, nákupy, bydliště, dopravní prostředky, kalendářní rok (svátky, roční období, měsíce, dny v týdnu, hodiny), zvířata, příroda, počasí – vše na elementární úrovni.

2. stupeň (Anglický jazyk)

Očekávané výstupy

Poslech s porozuměním

Žák:

- *rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech, které se týkají osvojených tematických okruhů,*
- *rozumí jednoduchým otázkám, které se týkají jeho osoby.*

Mluvení

Žák:

- *odpoví na jednoduché otázky, které se týkají jeho osoby.*

Čtení s porozuměním

Žák:

- *rozumí slovům a jednoduchým větám, které se týkají osvojených tematických okruhů (zejména má-li k dispozici vizuální oporu).*

Psaní

Žák:

- *reaguje na jednoduchá písemná sdělení, která se týkají jeho osoby.*

Učivo:

- **zvuková a grafická podoba jazyka** – rozvíjení dostatečně srozumitelné výslovnosti a schopnosti rozlišovat sluchem prvky fonologického systému jazyka, intonace;
- **slovní zásoba** – rozvíjení slovní zásoby k ústní komunikaci vztahující se k probíraným tematickým okruhům a komunikačním situacím; práce s různými typy slovníků;

- **tematické okruhy** – domov, rodina, bydlení, škola, volný čas, kultura, sport, péče o zdraví, pocity a nálady, stravovací návyky, režim dne, kalendář, počasí, příroda a město, nákupy a móda, společnost a její problémy, volba povolání, moderní technologie a média, cestování, realie zemí příslušných jazykových oblastí
- **mluvnice** – rozvíjení používání gramatických jevů k realizaci komunikačního záměru žáka (jsou tolerovány chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění).

Cíle vyučovacího předmětu

Cílem výuky je, aby žáci získali základ komunikace v anglickém jazyce především v oblasti zvukové podoby. Tomuto zaměření se přizpůsobuje i rozsah slovní zásoby. Prostřednictvím běžných konverzačních frází a jednoduchých textů budujeme čtenářskou dovednost a schopnost psát. Neučíme tedy nejdříve poučky, ale ponecháváme žákům prostor, aby se pokoušeli pomocí vhodné motivace (básničky, písničky, nahrávky aj. interpretace rodilých mluvčích) si sami odvodit, jak vyjádřit podobné věty. Gramatiku učíme teprve tehdy, když žák příslušné pojmy zvládne v českém jazyce. Výuka je výrazně propojena nejen s mateřským jazykem, ale také s hudební, pohybovou, výtvarnou a dramatickou výchovou. Anglický jazyk je zaměřena tak, aby přispěl k rozvoji řečových dovedností žáků.

5.1.3 Další cizí jazyk – Německý jazyk

Charakteristika vyučovacího předmětu

Německý jazyk je vyučován osmém a devátém ročníku. Cílem je seznámit žáky s mluvenou podobou německého jazyka. Stěžejním je rozvoj komunikačních dovedností, kterým podřizujeme celý vzdělávací proces.

Zásadní výchovné a vzdělávací postupy, které v tomto předmětu vedou k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Učit žáky pochopit možnost komunikovat dalším jazykem.
- Vést je ke snaze uplatnit naučené v praxi.

Kompetence k řešení problémů

- Učit žáky řešit jednoduché problémové situace v cizojazyčném prostředí.

- Předkládat žákům konkrétní situace, k jejichž zvládnutí je možné použití minimální slovní zásoby.

Kompetence komunikativní

- Vést žáky k tomu, aby se nebáli používat i nedokonale zvládnutý cizí jazyk.
- Podporovat snahu porozumět jednoduchému sdělení.

Kompetence sociální a personální

- Vytvářet situace, ve kterých si žáci budou uvědomovat potřebu komunikace mezi lidmi z různého kulturního prostředí.
- V jednoduchých situacích si umět vyžádat radu a poskytnout pomoc - rozvíjíme u žáků schopnost spolupracovat v týmu, ve dvojici, ve skupině.

Kompetence občanské

- Získat představu o zvycích v německy mluvících zemích a porovnávat je se zvyky našimi.

Kompetence pracovní

- Vědět, kde hledat pomoc (práce se slovníky), k získávání informací (např. při práci s počítačem a internetem).

Kompetence digitální

- Motivovat žáky k využívání programů, aplikací a webových stránek pro osvojování slovní zásoby a správné výslovnosti
- Vést žáky k využívání online aplikací pro seznámení s reáliemi, které se týkají probíraných témat

2. stupeň (Německý jazyk)

Očekávané výstupy

Poslech s porozuměním

Žák:

- je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka,
- rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování,
- rozumí jednoduchým slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu,)
- rozumí otázkám, které se týkají základních osobních údajů (zejména jména a věku),
- rozumí jednoduchým pokynům učitele.

Mluvení

Žák:

- pozdraví a poděkuje, vyjádří souhlas a nesouhlas,

- *sdělí své jméno a věk.*

Čtení s porozuměním

Žák:

- *rozumí jednoduchým slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu).*

Psaní

Žák:

- *reaguje na jednoduchá písemná sdělení, která se týkají jeho osoby.*

Učivo:

- **zvuková a grafická podoba jazyka** – fonetické znaky (pasivně), základní výslovnostní návyky,
- **slovní zásoba** – minimální slovní zásoba v komunikačních situacích probíraných tematických okruhů, práce s různými typy slovníků;
- **tematické okruhy** – domov, rodina, škola, volný čas, povolání, lidské tělo, zdraví, jídlo, oblékání, nákupy, dopravní prostředky, zvířata,
- **mluvnice** – základní gramatické struktury (jsou tolerovány elementární chyby, které nenarušují smysl sdělení a porozumění)

Cíle vyučovacího předmětu

Cílem výuky je, aby žáci získali povědomí o možnosti komunikace v německém jazyce, především v oblasti zvukové podoby. Tomuto zaměření se přizpůsobuje i rozsah slovní zásoby.

5.2 Matematika a její aplikace

5.2.1 Matematika

Charakteristika vyučovacího předmětu

Tato vyučovací oblast je realizována ve vyučovacím předmětu Matematika, který je zařazen do všech ročníků na 1. i 2. stupni ZŠ. Prolíná celým základním vzděláváním. Postupně pomáhá žákům získávat matematickou gramotnost a učí je dovednostem využitelným v praktickém životě. Posiluje schopnost logického myšlení a prostorové představivosti. Žáci se seznamují se základními matematickými pojmy, symboly, osvojují si matematické postupy, rýsovací techniky, používání kalkulátoru a matematických výukových programů. Učí se přesnosti a uplatňování matematických pravidel v praxi.

Vzdělávací obsah je rozdělen na tematické okruhy

1. Čísla a početní operace

Žáci se postupně seznamují s čísly, vytváří si konkrétní představu o číslech a číselné ose, osvojují si postupy matematických operací, jejich důležitost a využití. Jedná se především o sčítání, odčítání, násobení, dělení, porovnávání, zaokrouhlování, měření a odhadování.

2. Závislosti, vztahy a práce s daty

Zde se učí význam třídění a seskupování dat podle určitých kritérií, vzájemné souvislosti a závislosti mezi nimi. Žáci si osvojují různé způsoby získávání číselných údajů, převody jednotek (délky, obsahu, objemu, hmotnosti, času), sestavují jednoduché tabulky a grafy.

3. Geometrie v rovině a prostoru

V této oblasti je výuka zaměřena na rozeznávání, pojmenování a znázorňování základních geometrických útvarů. U věcí, které nás obklopují, hledají žáci podobnosti i odlišnosti útvarů a popisují vzájemné polohy objektů v rovině a prostoru.

4. Aplikační úlohy

Tyto jsou zaměřeny na hledání řešení, které může být nezávislé na matematických znalostech a dovednostech. Pomáhají také k rozvoji logického myšlení a zvládnutí přiměřených problémových situací z běžného života. Patří sem zábavné úlohy, rébusy, doplňovačky atp. včetně využití výpočetní techniky a dalších pomůcek.

Veškeré vzdělávání v tomto oboru směřuje k utváření a rozvoji **klíčových kompetencí**.

Kompetence k učení

- Jedná se zejména o osvojování a chápání matematických postupů, včetně osvojování obecně užívaných termínů, symbolů a znaků.
- Rozvíjení paměti na logického myšlení prostřednictvím matematických operací, vytváření prostorové představivosti.

Kompetence k řešení problémů

- Jde zejména o rozbor problému, stanovení postupu řešení, odhad výsledku a vyhodnocení, chápání významu kontroly dosažených výsledků.
- Potřebu si uvědomit, že úlohu lze řešit různými způsoby, popř. může mít více řešení nebo žádné.

Kompetence komunikativní

- Zde je nutné zvládat komunikaci při individuální i společné práci (včetně používání matematických symbolů, grafů ...).
- Vyjadřovat závěry na základě ověřených výsledků a umět je obhajovat.
- Sestavovat znění vypočítaných výsledků srozumitelně a v logickém sledu.

Kompetence sociální a personální

- Samostatným řešením přiměřeně náročných úkolů dosahovat pocitu sebeuspokojení a sebekritiky.
- Naučit se společně stanovit pravidla pro práci skupiny i samostatnou práci,
- Podporovat spolupráci při řešení úkolů, týmovou práci.
- Vést žáky k rozvoji samostatnosti, systematičnosti, vytrvalosti, přesnosti a sebekontroly.

Kompetence pracovní

- Je třeba učit žáky bezpečně používat rýsovací a další potřeby a udržovat je v pořádku tak, aby byla zajištěna jejich funkčnost.
- Přistupovat kriticky k výsledkům vlastní práce.
- Dodržování pravidel hygieny a bezpečnosti práce.

Kompetence digitální

- Vyhledávat, vyhodnocovat a porovnávat data i za pomoci digitálních technologií
- Směřovat žáky k ochraně zařízení, obsahu osobních údajů a soukromí v digitálním prostředí
- Učíme žáky rozlišovat obrazové symboly, porozumět jejich významu (např. značky, piktogramy, šipky), odlišovat symboly s jednoznačným a nejednoznačným významem
- Používat digitální technologie při řešení rutinních výpočtů (používat nástroje, např. kalkulaátor)

1. stupeň (Matematika)

Očekávaný výstup – 1. období (3. třída)

Číslo a početní operace

Žák:

- *porovnává množství a vytváří soubory prvků podle daných kritérií v oboru do 2,0*
- *čte, píše a používá číslice v oboru do 20, numerace do 100,*
- *zná matematické operátory + , - , = , < , > a umí je zapsat,*
- *sčítá a odčítá s užitím názoru v oboru do 20,*
- *řeší jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20 umí rozklad čísel v oboru do 20.*

Učivo:

- obor přirozených čísel do 100
- zápis a rozklad čísla v desítkové soustavě, číselná osa
- porovnávání, sčítání, odčítání a dočítání čísel daného oboru

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák:

- *modeluje jednoduché situace podle pokynů a s využitím pomůcek,*
- *doplňuje jednoduché tabulky, schémata a posloupnosti čísel v oboru do 20,*
- *zvládá orientaci v prostoru a používá výrazy vpravo, vlevo, pod, nad, před, za, nahoře, dole, vpředu, vzadu,*
- *uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s drobnými mincemi.*

Učivo:

- úlohy na orientaci v prostoru a čase
- manipulační činnosti s konkrétními předměty
- peníze, tabulky

Geometrie v rovině a v prostoru

Žák:

- *pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit,*
- *rozezná přímku a úsečku, narysuje je a ví, jak se označují,*
- *používá pravítko*
-

Očekávaný výstup 2. období (5. třída)

Číslo a početní operace

Žák:

- *čte, píše a porovnává čísla v oboru do 100 i na číselné ose, numerace do 1000,*
- *sčítá a odčítá z paměti i písemně dvouciferná čísla,*
- *zvládne s názorem řady násobků čísel 2 až 10 do 100,*
- *zaokrouhluje čísla na desítky i na stovky s využitím ve slovních úlohách,*
- *tvoří a zapisuje příklady na násobení a dělení v oboru do 100,*
- *zapiše a řeší jednoduché slovní úlohy,*
- *rozeznává sudá a lichá čísla,*
- *používá kalkulátor.*

Učivo:

- obor přirozených čísel do 100
- násobilka
- zápis a rozklad čísla v desítkové soustavě, číselná osa
- porovnávání čísel
- sčítání, odčítání (dočítání), násobení, dělení
- práce s kalkulátorem

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák:

- *vyhledá a roztrídí jednoduchá data (údaje, pojmy apod.) podle návodu*
- *orientuje se a čte v jednoduché tabulce,*
- *určí čas s přesností na čtvrt hodiny, převádí jednotky času v běžných situacích,*
- *provádí jednoduché převody jednotek délky, hmotnosti a času,*
- *uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s penězi.*

Učivo:

- úlohy na orientaci v prostoru a čase
- manipulační činnosti s konkrétními předměty
- jednotky hmotnosti, délky a času
- peníze

- tabulky

Geometrie v rovině a v prostoru

Žák:

- znázorní, narysuje a označí základní rovinné útvary
- měří a porovnává délku úsečky
- vypočítá obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- sestrojí rovnoběžky a kolmice
- určí osu souměrnosti překládáním papíru - pozná základní tělesa

Učivo:

- základní útvary v rovině – bod, přímka, polopřímka, vzájemná poloha dvou přímek v rovině, úsečka, délka úsečky, trojúhelník, čtverec, obdélník, čtyřúhelník, kružnice, kruh
- základní útvary v prostoru – kvádr, krychle, válec, koule
- osová souměrnost

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Žák:

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy, jejichž řešení nemusí být závislé na matematických postupech

Učivo:

- číselné a obrázkové řady
- doplňovačky
- kvízy
- hlavolamy

2. stupeň (Matematika)

Očekávané výstupy

Číslo a proměnná

Žák:

- písemně sčítá, odčítá, násobí a dělí vícečíslná čísla, dělí se zbytkem,
- pracuje se zlomky a smíšenými čísly, používá vyjádření vztahu celek–část (zlomek, desetinné číslo, procento,)
- čte desetinná čísla, zná jejich zápis a provádí s nimi základní početní operace,
- provádí odhad výsledku, zaokrouhluje čísla,
- píše, čte, porovnává a zaokrouhluje čísla v oboru do 1 000 000,
- používá měřítko mapy a plánu,
- řeší jednoduché úlohy na procenta,
- zvládá orientaci na číselné ose.

Učivo:

- **celá čísla** – obor přirozených čísel do 1 000 000, číselná osa
- písemné sčítání, odčítání, násobení a dělení vícečíslným číslem
- rozklad čísla, porovnávání, zaokrouhlování, odhad
- **zlomky** – základní pojmy, základní početní operace, zápis, užití
- **desetinná čísla** – zápis, čtení, užití, jednoduché matematické operace
- **procenta** – základní pojmy, jednoduché výpočty, úrok
- **dělitelnost přirozených čísel** – prvočíslo, číslo složené, násobek, dělitel, nejmenší společný násobek, největší společný dělitel, kritéria dělitelnosti
- **rovnice** – jednoduché lineární rovnice
- **římské číslice**

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák:

- *vyhledává a třídí data,*
- *porovnává data,*
- *vypracuje jednoduchou tabulku,*
- *užívá a ovládá převody jednotek délky, hmotnosti, času, obsahu, objemu,*
- *zvládá početní úkony s penězi.*

Učivo:

- **jednotky** – délky, času, hmotnosti, objemu, obsahu, praktické převody
- **závislosti a data** – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, grafy, tabulky, aritmetický průměr
- **poměr** – měřítko

Geometrie v rovině a v prostoru

Žák:

- *vyznačuje, rýsuje a měří úhly, provádí jednoduché konstrukce,*
- *vypočítá obvod a obsah trojúhelníka, čtverce, obdélníka, kruhu,*
- *provádí jednoduché konstrukce,*
- *rozeznává a rýsuje základní rovinné útvary,*
- *sestrojí základní rovinné útvary ve středové a osově souměrnosti,*
- *vypočítá povrch a objem kvádru, krychle a válce,*
- *sestrojí síť základních těles,*
- *načrtne základní tělesa,*
- *zobrazuje jednoduchá tělesa - odhaduje délku úsečky, určí délku lomené čáry, graficky sčítá a odčítá úsečky,*
- *umí zacházet s rýsovacími pomůckami a potřebami,*
- *používá technické písmo,*
- *čte a rozumí jednoduchým technickým výkresům.*

Učivo:

- **rovinné útvary** – přímka, polopřímka, úsečka, kružnice, kruh, úhel, trojúhelník, čtyřúhelník (lichoběžník, rovnoběžník), pravidelný šesti a osmiúhelník, vzájemná poloha přímek v rovině (typy úhlů)
- **metrické vlastnosti v rovině** – druhy úhlů, vzdálenost bodu od přímky
- **prostorové útvary** – kvádr, krychle, koule, válec, jehlan
- **konstrukční úlohy** – osa úsečky, osa úhlu, osová souměrnost, jednoduché konstrukce kružítkem, čtvercová síť, druhy čar a jejich užití, kótování, pravoúhlé promítání, technické písmo

Nestandardní aplikační úlohy

Žák:

- *samostatně řeší praktické úlohy,*
- *hledá různá řešení předložených situací,*
- *aplikuje poznatky a dovednosti z jiných vzdělávacích oblastí,*
- *využívá prostředky výpočetní techniky při řešení úloh.*

Učivo:

- číselné a logické řady
- číselné a obrázkové analogie
- praktické úlohy

Cílem předmětu Matematika je poskytnout žákům základ matematické gramotnosti a získání motivace k jejímu uplatnění v dalším studiu i životě.

5.3 Informatika

5.3.1 Informatika

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Informatika se vyučuje ve 4. a 5. ročníku na 1.stupni a ve všech ročnících na 2.stupni ZŠ, zahrnuje vzdělávací obsah vzdělávací oblasti Informatika, realizují se v něm tematické okruhy *Data, informace a modelování, Algoritmizace a programování, Informační systémy a Digitální technologie*. Předmět Informatika dává prostor všem žákům porozumět tomu, jak funguje počítač a informační systémy. Zabývá se automatizací, programováním, optimalizací činností, reprezentací dat v počítači, kódováním a modely

popisujícími reálnou situaci nebo problém. Dává prostor pro praktické aktivní činnosti a tvořivé učení se objevováním, spoluprací, řešením problémů, projektovou činností. Pomáhá porozumět světu kolem nich, jehož nedílnou součástí digitální technologie jsou.

Škola klade důraz na rozvíjení digitálních kompetencí i v ostatních předmětech a tomu přispívá výuka Informatiky svým specifickým dílem.

Vzdělávání vede k utváření a rozvíjení **klíčových kompetencí**.

Kompetence k učení

- Nabízet žákům různé způsoby a strategie učení, které jim v budoucnu umožní samostatně si doplňovat učení v tomto oboru, ukazovat žákům důležitost ICT i pro jiné vyučovací obory
- Vést žáky k porozumění, používání a vysvětlení termínů a symbolů, využívání softwarových a hardwarových prostředků při realizaci výsledků své práce, k využívání výpočetní techniky, aplikací ke zvýšení efektivity učení; pracovat s chybou, zažít úspěch a posuzovat vlastní pokrok
- Vést žáky k samostatnému pozorování a experimentování, aktivnímu vyhledávání informací pomocí internetu, výukových programů nebo aplikací a jejich využití v praktickém životě

Kompetence k řešení problémů

- Vést žáky k tomu, aby vnímali problémové situace, rozpoznávali a chápali problémy a nesrovnalosti, ověřovali správnost řešení problému na základě vlastního úsudku a zkušeností (rozvoj myšlení a logického uvažování)
- Ukázat žákům různé zdroje informací, které pomohou srovnávání, potažmo řešení problému.
- Vést žáky k samostatnosti a hledání vlastních postupů při řešení problémů. Pomocí sebehodnocení sledovat vlastní pokrok a hodnotit výsledky své práce

Kompetence komunikativní

- Podporovat aktivní přístup žáků k využívání širokých možností digitální techniky pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- Navozovat takové úkoly a situace, které podporují spolupráci ve třídě

Kompetence sociální a personální

- Podporovat práci ve dvojici a v menší pracovní skupině, a to při vyhledávání informací i zpracování výstupů.
- Předkládat žákům možnosti stanovení pravidel pro činnost skupiny a významu jejich dodržování.
- Individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho individualitu.
- Vést žáky k tomu, aby dokázali nabídnout svou pomoc a v případě potřeby o ní požádat

Kompetence občanské

- Vést žáky k zájmu, odpovědnosti a etickému dodržování bezpečnostních pravidel při práci s výpočetní technikou a kritickému myšlení k nevhodným obsahům vyskytujícím se v digitálním prostředí
- Pomoci žákům získat odpovědný přístup k nevhodným obsahům vyskytujícím se na internetu a dodržování ochrany autorských práv.

Kompetence pracovní

- Naučit žáky pracovat podle návodu, předem stanoveného postupu vždy s možností hledat vlastní cestu, při respektování pravidel bezpečné a zdravotně nezávadné práce s výpočetní technikou.
- Vést žáky k využívání znalostí a zkušeností pro vlastní rozvoj.

Kompetence digitální

- ovládat digitální zařízení, aplikace a služby, k jejich využití při učení i při zapojení do života školy a do společnosti
- rozhodnout, které technologie použít pro konkrétní činnost či řešený problém
- vytvářet a upravovat digitální obsah, kombinovat různé formáty, vyjadřovat se pomocí digitálních prostředků,
- využívat digitální technologie pro usnadnění práce, zautomatizování rutinní činnosti, zefektivnění či zjednodušení svých pracovních postupů a zkvalitnění výsledků své práce,

- seznamovat se s významem digitálních technologií pro lidskou společnost, s novými technologiemi,
- seznamovat žáky s postupy, jak předcházet situacím ohrožující bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních.
- vést žáky ke spolupráci, komunikaci, etickému jednání a sdílení v digitálním prostředí.

1. stupeň (Informatika)

Očekávané výstupy – 2. období (5.třída)

Data, informace a modelování

Žák:

- *uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout, vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat*
- *popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní už ví*

Učivo:

- **sběr** (pozorování, jednoduchý dotazník, průzkum) **a záznam dat** s využitím textu, čísla, barvy, tvaru, obrazu a zvuku; hodnocení získaných dat, vyvozování závěrů
- **kódování a přenos dat:** využívá značky, piktogramy, symboly a kódy pro záznam, sdílení, přenos a ochrana informace
- **modelování:** model jako zjednodušené znázornění skutečnosti, využití obrázkových modelů (myšlenkové a pojmové mapy, schémata, tabulky, diagramy) ke zkoumání, porovnávání a vysvětlování jevů kolem žáka

Algoritmizace a programování

Žák:

- *sestavuje symbolické zápisy postupů*
- *popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení*
- *rozpozná opakující se vzory, používá opakování známých postupů*

Učivo:

- **řešení problémů krokováním:** postup, jeho jednotlivé kroky, vstupy, výstupy a různé formy zápisu pomocí obrázků, značek, symbolů a textu, příklady situací využívajících opakovaně použitelné postupy, přečtení, porozumění algoritmu, sestavení funkčního postupu řešícího konkrétní jednoduchou situaci
- **programování:** experimentování a objevování v blokově orientovaném programovacím prostředí, události, sekvence, opakování, podprogramy, sestavení programu
- **kontrola řešení:** ověřování funkčnosti programu a jeho částí opakovaným spuštěním, nalezení chyby a oprava kódu

Informační systémy

Žák:

- *v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky*
- *pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná a nečíselná data*

Učivo:

- **systémy:** skupiny objektů a vztahy mezi nimi, vzájemné působení, příklady systémů z přírody, školy a blízkého okolí žáka, části systému a vztahy mezi nimi
- **práce se strukturovanými daty:** shodné a odlišné vlastnosti objektů, řazení prvků do řad, číslovaný a nečíslovaný seznam, tabulka a její struktura, záznam, doplnění a úprava záznamu

Digitální technologie

Žák:

- *najde a spustí známou aplikaci, pracuje s daty různého typu*
- *popíše bezpečnostní a jiná pravidla stanovená pro práci s digitálními technologiemi*

Učivo:

- **hardware a software:** digitální zařízení a jejich účel, prvky v uživatelském rozhraní, spouštění, přepínání a ovládání aplikací, uložení dat, otevírání souborů

- **počítačové sítě:** (bez)drátové připojení, internet, práce ve sdíleném prostředí, sdílení dat
- **bezpečnost:** pravidla bezpečné práce s digitálním zařízením, uživatelské účty, hesla

2. stupeň (Informatika)

Očekávané výstupy

Data, informace a modelování

Žák:

- *Získá z dat informace, interpretuje data z oblastí, se kterými má zkušenosti*
- *Zakóduje a dekoduje jednoduchý text a obrázek*
- *Popíše problém podle nastavitelných kritérií a na základě vlastní zkušenosti určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; k popisu problému používá grafické znázornění*
- *Stanoví podle návodu, zda jsou v popisu problému všechny informace potřebné k jeho řešení*

Učivo:

- **Data a informace:** získávání, vyhledávání a ukládání dat obecně a v počítači; proces komunikace, kompletnost dat, časté chyby při interpretaci dat
- **Kódování a přenos dat:** různé možnosti kódování čísel, znaků, barev, obrázků, zvuků a jejich vlastnosti, standardizované kódy, násobné jednotky, jednoduché šifry a jejich limity
- **Modelování:** schéma, myšlenková mapa, vývojový diagram, ohodnocený a orientovaný graf, základní grafové úlohy

Algoritmizace a programování

Žák:

- *Po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vztahujícího se k praktické činnosti, kterou opakovaně řešil, uvede příklad takové činnosti*
- *Rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a popíše podle návodu kroky k jejich řešení*

- *Navrhne různé algoritmy pro řešení problému, s kterým se opakovaně setkal*

Učivo:

- **Algoritmizace:** dekompozice úlohy, problému tvorba, zápis a přizpůsobení algoritmu
- **Programování:** nástroje programovacího prostředí, blokově orientovaný programovací jazyk, cykly, proměnné
- **Kontrola:** ověření algoritmu, programu (například změnou vstupů, kontrolou výstupů, opakovaným spuštěním), nalezení chyby (například krokováním), úprava algoritmu a programu
- **Tvorba digitálního obsahu:** tvorba programů (například příběhy, hry, simulace, roboti), potřeby uživatelů, uživatelské rozhraní programu, autorství a licence programu, etika programátora

Informační systémy

Žák:

- *Popíše účel informačních systémů, které používá*
- *Nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce*
- *Na základě doporučeného návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat*

Učivo:

- **Informační systémy:** informační systém ve škole, uživatelé, činnosti, práva, struktura dat, ochrana dat a uživatelů, účel informačních systémů a jejich role ve společnosti
- **Návrh a tvorba evidence dat:** formulace požadavků, struktura tabulky, typy dat, práce se záznamy, pravidla a omezení, kontrola správnosti a použitelnosti struktury, nastavených pravidel, úprava požadavků, tabulky či pravidel
- **Hromadné zpracování dat:** velké soubory dat, funkce a vzory, práce s řetězci, řazení, filtrování, vizualizace dat, odhad závislostí

Digitální technologie

Žák:

- *Rozlišuje funkce počítače po stránce hardwaru i operačního systému*
- *Ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu*

- *Pracuje v online prostředí, propojí podle návodu digitální zařízení a na příkladech popíše možná rizika, která s takovým propojením souvisejí*
- *Rozpozná typické závady a chybové stavy počítačů a obrátí se s žádostí o pomoc na dospělé osobu*
- *Dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat*

Učivo:

- **Hardware a software:** pojmy hardware a software, součásti počítače a principy jejich společného fungování, operační systémy – funkce, typy, typické využití, datové a programové soubory a jejich asociace v operačním systému, komprese a formáty souborů, správa souborů, instalace aplikací, fungování nových technologií kolem žáka
- **Počítačové sítě:** typy, služby a význam počítačových sítí, struktura a principy internetu, web – fungování webu, webová stránka, webový server, prohlížeč, odkaz, URL, vyhledávač, princip cloudových aplikací, metody zabezpečení přístupu k datům, role a přístupová práva
- **Řešení technických problémů:** postup při řešení problému s digitálním zařízením – nepropojení, program bez odezvy, špatné nastavení
- **Bezpečnost:** útoky – cíle a metody útočníků, nebezpečné aplikace a systémy, zabezpečení digitálních zařízení a dat – aktualizace, antivir, firewall, bezpečná práce s hesly a správce hesel, dvoufaktorová autentizace, šifrování dat a komunikace, zálohování a archivace dat
- **Digitální identita** – digitální stopa (obsah a metadata) – sledování polohy zařízení, záznamy o přihlašování a pohybu po internetu, cookies, sledování komunikace, informace v souboru, sdílení a trvalost (nesmazatelnost) dat, fungování a algoritmy sociálních sítí

Cílem předmětu je rozvíjet digitální gramotnosti. Pomáhat žákům porozumět světu kolem nich, jehož nedílnou součástí jsou digitální technologie.

5.4 Člověk a jeho svět

Charakteristika

Tato vzdělávací oblast rozvíjí základní poznatky žáka o životě společnosti, o živé a neživé přírodě o jejich významu pro člověka. Vychází z prvotních zkušeností, znalostí a vědomostí žáka, ze specifík místa, kde žije.

Vzdělávací proces bude pomáhat žákům při utváření citového vztahu k rodné zemi, k nejbližšímu okolí. Žáci budou postupně získávat základy hodnotového systému a zdravého životního stylu. Osvojí si a upevní vhodné chování a jednání mezi lidmi, budou chápat rozdílnosti mezi jednotlivci, včetně schopnosti tolerance, vzájemné pomoci a spolupráce. Charakteristika vyučovací oblasti je zároveň charakteristikou stejnojmenného vyučovacího předmětu.

Výše uvedená vyučovací oblast je členěna do pěti tematických okruhů.

1. Místo, kde žijeme

Žáci se zde učí poznávat nejbližší okolí, orientovat se v něm a cítit se v něm bezpečně. Postupně poznávají nejbližší okolí místa bydliště a školy a dále své znalosti rozšiřují o důležitá místa v obci, regionu, zemi.

2. Lidé kolem nás

Při praktických činnostech se zde žáci učí základům společenského chování a jednání, schopnosti tolerance odlišností mezi lidmi, nutnosti spolupráce. Seznamují se se základními právy dítěte. Učí se chovat v krizových situacích, jak jim předcházet, jak na ně reagovat.

3. Lidé a čas

Žáci se zde učí orientaci v čase i jeho určování. Poznávají, jak se život a věci v čase vyvíjí a mění. Rozlišují přítomnost, minulost a budoucnost. Při praktickém poznávání způsobu života navštíví i dostupné významné historické památky.

4. Rozmanitost přírody

Zde se žáci seznámí se změnami v přírodě v průběhu roku. Prakticky se učí sledovat, jak změny v přírodě ovlivňují činnost lidí a jejich život a jaký vliv má činnost lidí na přírodu. Vytvářejí si vztah k přírodě a poznávají důležitost ochrany životního prostředí.

5. Člověk a jeho zdraví

V této oblasti poznávají žáci sami sebe, své tělesné funkce. Učí se dodržovat správné hygienické návyky a uvědomovat si jejich důležitost pro ochranu zdraví. Poznávají, co jejich zdraví prospívá, co ho poškozuje, jak předcházet škodlivým vlivům. Jsou vedeni k tomu, aby o své zdraví pečovali a nesli za něj odpovědnost.

5.4.1 Člověk a jeho svět

Vyučovací předmět Člověk a jeho svět je realizován na 1. stupni ZŠ tak, že očekávané výstupy lze ověřovat na konci 1. období (3. třída) a na konci 2. období (5. třída).

Vzdělávání vede k utváření a rozvíjení **klíčových kompetencí**.

Kompetence k učení

- Učit žáky si osvojit pravidla slušného chování a jednání, pomáhat jim pochopit význam věcí, jevů a dějů, jejich vlastností, vzájemných vztahů a souvislostí.
- Vést žáky k pozorování, pojmenování, porovnávání poznatků a zkušeností na základě prožitku motivovat potřebu dalšího studia.

Kompetence k řešení problémů

- Přispívat k rozvoji myšlení tak, aby vnímali problémové situace ve škole i mimo ni, učit je rozpoznávat problémy a nesrovnalosti.
- Ukázat žákům různé zdroje informací, které mohou vést k řešení problému, vést je k ověřování správnosti řešení a k jejich užití i mimo školu.

Kompetence komunikativní

- Rozvíjet u dětí dovednost správně a výstižně formulovat své myšlenky na dění kolem nich.
- Přispívat k rozšiřování slovní zásoby při pojmenování věcí, jevů a dějů,
- umožnit žákům hledání informací a ukázat jim možnost jejich užití v běžném životě.

Kompetence sociální a personální

- Vést žáky ke schopnosti pracovat ve dvojici a v menší skupině.
- Ukázat dětem propojení člověka a prostředí (společenského i přírodního) a jejich vzájemné ovlivňování.
- Vytvářet u dětí pozitivní vztah k živé a neživé přírodě, k její ochraně.
- Individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj v rámci daných možností, schopností, dispozic.

Kompetence občanské

- Na základě praktických činností vzbudit u dětí zájem o dění v místě bydliště, školy, nejbližšího okolí, přispět k formování citového vztahu k místu a zemi, kde žijí.

- Na elementárních příkladech seznamovat s fungováním společnosti, kde žijí, zejména s právy a povinnostmi občanů (modelové situace na úrovni chápání dané věkové skupiny).

Kompetence pracovní

- Naučit žáky pracovat podle předem stanoveného postupu (návodu) s možností uplatnit své připomínky.
- Upevňovat v dětech zásady zdravého životního stylu (správné hygienické návyky, prevence úrazů a sebepoškozování).
- Žáci se vhodnou formou seznámí s různými činnostmi a nejběžnějšími povoláními.

Kompetence digitální

- Vést žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- Vést žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení

1. stupeň (Člověk a jeho svět)

Očekávané výstupy – 1. období (3. třída) podle pěti tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme

Žák:

- *se orientuje v okolí svého bydliště a v okolí školy,*
- *popíše a zvládne cestu do školy,*

Učivo:

- **domov** – prostředí domova, orientace v místě bydliště
- **škola** – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, bezpečná cesta do školy, riziková místa a situace
- **obec (město), místní krajina** – její části, poloha v krajině

2. Lidé kolem nás

Žák:

- *rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy,*
- *dodržuje základní pravidla společenského chování,*
- *při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně,*

- *projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům,*
- *pojmenuje nejběžnější povolání a pracovní činnosti.*

Učivo

- **rodina** (role členů rodiny, práva a povinnosti v rodině, příbuzenské vztahy, život a funkce rodiny, mezilidské vztahy, základní pravidla společenského chování, fyzická a duševní práce, zaměstnání)
- **právo a spravedlnost** (základní práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy)
- **chování lidí** – vlastnosti lidí, pravidla slušného chování – ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality, soužití lidí – komunikace (i v digitálním prostředí), předcházení konfliktům, rizikové situace

3. Lidé a čas

Žák:

- *pozná, kolik je hodin, orientuje se v čase, zná rozvržení svých denních činností,*
- *rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti,*
- *poznává různé lidské činnosti,*

Učivo:

- **orientace v čase** - určování času, roční období, den, týden, měsíc, rok, režim času, kalendář
- **současnost a minulost v našem životě** - proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života

4. Rozmanitost přírody

Žák:

- *pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích,*
- *pozná nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat,*
- *pojmenuje základní druhy ovoce a zeleniny a pozná rozdíly mezi dřevinami a bylinami,*
- *provede jednoduchý pokus podle návodu.*

Učivo:

- **příroda v ročních obdobích** (znaky, chování živočichů, péče o zvířata a ptáky, sezónní práce na zahradě a na poli)
- **domácí a volně žijící zvířata**
- **základní druhy ovoce a zeleniny, základní znaky dřevin a bylin**
- **jednoduché pokusy** (+ vyhledání a plánování s využitím digit. technologií)

5. Člověk a jeho zdraví

Žák:

- *uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsluhu, popíše své zdravotní potíže a pocity, zvládá ošetření drobných poranění,*
- *pojmenuje hlavní části lidského těla,*
- *rozezná nebezpečí, dodržuje zásady bezpečného chování,*
- *neohrožuje své zdraví a zdraví jiných,*
- *uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu,*
- *chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek,*
- *reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech.*

Učivo:

- **lidské tělo** – části lidského těla
- **péče o zdraví** – správná výživa, denní režim, zdravá strava a pitný režim, význam pohybu, osobní hygiena, nemoci a prevence, drobné úrazy a poranění, prevence úrazů, drobné úrazy a poranění
- **osobní bezpečí** – bezpečné chování v silničním provozu a v online světě, krizové situace, obrana proti agresivitě a násilí, prevence problémů
- **ochrana člověka za mimořádných událostí** – přizpůsobeno věkovým i individuálním zvláštnostem dětí
- **přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví** – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání

Očekávané výstupy – 2. období (5. třída)

Veškeré učivo navazuje na 1. období, popř. individuální znalosti dětí. Základem je opakování a upevňování probraného, což je podtrženo maximální snahou o vytváření správných stereotypů chování a jednání i mimo školu. Očekávané výstupy také stejně dělíme jako v 1. období do následujících pěti tematických okruhů.

1. Místo, kde žijeme

Žák:

- *popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje,*
- *orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany,*
- *řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě,*
- *má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě,*
- *uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí,*

- *sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest,*
- *pozná státní symboly České republiky.*

Učivo:

- **obec (město), místní krajina** – význačné budovy a místa, místní tradice a zvyky, orientace v obci podle plánu, mapa místní krajiny
- **okolní krajina (místní oblast, region)** – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, světové strany
- **regiony ČR** – Praha a vybrané oblasti
- **naše vlast** – domov, krajina, národ, státní symboly ČR
- **Evropa a svět** – kontinenty, evropské státy, možnosti cestování
- **mapy obecně zeměpisné a tematické** – elementární čtení mapy (obsah, grafika, vysvětlivky), seznámení s různými typy map (atlas, globus, e-mapy)

2. Lidé kolem nás

Žák:

- *dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (městě),*
- *rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých,*
- *uvede základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy,*
- *používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze,*
- *porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz,*
- *sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů.*

Učivo:

- **rodina a společnost** (opakování a prohloubení učiva z 1. období) + zájmové organizace a spolky, jednání v obchodě, na poště, u lékaře, různé způsoby placení, komunikace v digitálním prostředí
- **právo a spravedlnost** (opakování) + postih protiprávního jednání jako je krádež, šikanování, zneužívání, týrání
- **osobní nebezpečí** (opakování) + ochrana osobních údajů, rizikové situace v online prostředí
- **situace hromadného ohrožení** (opakování) + chování při vyhlášení poplachu, při dopravní nehodě, důležitá telefonní čísla
- **základy finanční gramotnosti** – způsoby placení, banka jako správce peněz, úspory, půjčky, hospodaření s osobním/rodinným rozpočtem, možná rizika

3. Lidé a čas

Žák:

- *rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách,*
- *uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji,*
- *vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště.*

Učivo:

- **orientace v čase** – určování času, měření času, kalendář, dějiny jako časový sled (letopočet, generace)
- **současnost a minulost v našem životě** – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby
- **regionální památky** - významné historické objekty v regionu a ČR, regionální pověsti, tradiční lidové svátky, státní svátky a významné dny

4. Rozmanitost přírody

Žák:

- *na jednotlivých příkladech poznává propojenost živé a neživé přírody*
- *popíše střídání ročních období,*
- *zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismů prostředí,*
- *zvládá péči o pokojové rostliny,*
- *chová se podle zásad ochrany přírody a životního prostředí,*
- *popisuje vliv činnosti lidí na přírodu a jmenuje některé činnosti, které přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují,*
- *provádí jednoduché pokusy se známými látkami.*

Učivo:

- **příroda v ročních obdobích** (návaznost na 1. období – opakování a prohloubení)
- **vesmír a Země** – sluneční soustava, pohyby Země
- **látky a jejich vlastnosti** - skupenství
- **voda a vzduch** – výskyt, vlastnosti a formy vody, oběh vody v přírodě, ochrana vodních toků, vlastnosti, složení, význam a proudění vzduchu, ochrana ovzduší
- **půda** – význam, působení různých vlivů
- **rostliny, houby, živočichové** – projevy, průběh a způsob života, životní podmínky, výživa, stavba těla ve vybraných druhů, chráněné a ohrožené druhy, jejich význam v přírodě a pro člověka
- **ochrana přírody** – chování k přírodě, ochrana životního prostředí, rostlin a živočichů (třídění odpadů a jejich likvidace ...), odpovědnost lidí, živelné pohromy a ekologické katastrofy
- **jednoduché pokusy**

5. Člověk a jeho zdraví

Žák:

- *uplatňuje základní znalosti, dovednosti a návyky související s preventivní ochranou zdraví a zdravého životního stylu,*
- *rozlišuje jednotlivé etapy lidského života,*
- *uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události,*
- *uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty; správně vyhodnotí jednoduchou dopravní situaci na hřišti,*
- *odmítá návykové látky,*
- *ošetří drobná poranění a v případě nutnosti zajistí lékařskou pomoc,*

Učivo

- **lidské tělo** – části, hlavní orgány a orgánové soustavy a jejich funkce, rozdíly mezi mužem a ženou
- **péče o zdraví, zdravá výživa** – denní režim, zdravý životní styl, osobní a intimní hygiena, běžné nemoci a prevence, chování v době nemoci, základní péče o nemocného, úrazy a poranění, prevence úrazů, první pomoc
- **návykové látky a zdraví** – nejčastější druhy návykových látek a jejich odmítání, nebezpečí gamblerství (chorobné hráčství)
- **osobní bezpečí** – bezpečné chování v silničním provozu, krizové situace a formy násilí, agresivita, obrana proti agresivním jedincům, služby odborné pomoci, ochrana osobních údajů, bezpečné chování v online prostředí
- **mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená** – postup v případě ohrožení, požáry, integrovaný záchranný systém

Cíl předmětu Člověk a jeho svět

Vzdělávací proces předmětu Člověk a jeho svět je zaměřen tak, aby žáci nově nabyté znalosti a dovednosti mohli uplatňovat v dalším studiu i v běžném životě.

5.5 Člověk a společnost

Charakteristika vzdělávací oblasti

Oblast je zařazena na 2. stupni ZŠ. Svým obsahem navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Seznamuje žáky s historií našeho národa v kontextu s významnými událostmi světových dějin a učí je poznávat a vážit si hodnot kulturního dědictví. Objasňuje principy existence a fungování demokratické společnosti. Utváří a rozvíjí osobnost žáků po stránce mravní a estetické, formuje jejich vnitřní postoje k důležitým oblastem lidského života a pomáhá jim orientovat se v mezilidských vztazích. Pomáhá utvářet sociální dovednosti

a postoje žáků důležité v občanském životě. Součástí vzdělání je prevence rasistických, xenofobií a extremistických postojů, výchova k toleranci, respektování lidských práv a k prosazování rovnoprávnosti mužů a žen, výchova k úctě a ochraně přírodního prostředí a kulturních hodnot.

Vzdělávací oblast je realizována ve vyučovacích předmětech **Dějepis** a **Výchova k občanství**.

5.5.1 Dějepis

Vyučovací předmět dějepis poskytuje žákům základní poznatky o dějinném vývoji lidstva i vlastního národa, seznamuje je s významnými historickými událostmi a osobnostmi, které ovlivnily život v minulosti a mají význam pro současnost. Vede k poznání, že historie není pouze věda s výčtem dat a událostí, ale v podobě kulturněhistorických památek obsahuje náš život a dává jim příklady pro jednání i v současnosti.

Vzděláním chceme rozvíjet následující **klíčové kompetence**.

Kompetence k učení

- Získávat základní vědomosti o minulosti a současnosti v kontextu se světovými dějinami.
- Poznávat postupné změny způsobu života lidí v různých epochách dějinného vývoje.
- Poznávat historické a kulturní památky, vést k jejich ochraně a k úctě k nim.
- Chápat probírané poznatky v celém kontextu.

Kompetence k řešení problémů

- Vnímat nejružnější společenské problémy v jejich vývoji.
- Při řešení problémů objevovat paralely s historií.

Kompetence komunikativní

- Zařazením klasických forem (četba, dialog, rozhovor) i netradičními výukovými metodami (dramatická výchova, prožitek ...) vést žáky tak, aby souvisle a výstižně formulovali myšlenky a zdokonalovali vyjadřovací schopnosti, včetně rozšiřování slovní zásoby.

Kompetence sociální a personální

- Na základě historických skutečností pochopit postavení a společenské role lidí dříve a dnes.
- Naučit se v minulosti hledat odpovědi na některé současné otázky postavení různých skupin, vrstev i jednotlivců.

- Kultivovaně formulovat a obhajovat vlastní názor, ale akceptovat i odlišné názory druhých.

Kompetence občanské

- Přiblížit naše kulturní tradice a historické dědictví a tímto poznáním cítit potřebu je chránit.
- Získávat úctu k vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům.
- Na základě historických skutečností se učit hledání tvůrčích kompromisů.

Kompetence pracovní

- Novými poznatky rozvíjet své myšlení a umět své vědomosti využít.
- Nacházet způsoby, jak získané znalosti ze školy uplatnit i mimo ni, pro svůj další rozvoj.

Kompetence digitální

- Volit a účelně využívat vhodné digitální technologie při plánování, realizaci a hodnocení činností s digitálními historickými zdroji, prameny a programy
- Bezpečně a efektivně komunikovat, učit se odpovědnému chování a jednání v digitálním prostředí

2.stupeň (Dějepis)

Očekávané výstupy 2. stupně (9. třída) jsou rozděleny následovně:

1. Člověk v dějinách

Žák:

- *chápe význam dějin jako možnost poučit se z minulosti.*

Učivo:

- **význam zkoumání dějin**, získávání informací o dějinách (historické prameny a pořady)
- **historický čas a prostor**

2. Počátky lidské společnosti

Žák:

- *rozliší základní rozdíly ve způsobu života pravěkých a současných lidí*
- *podle obrázků popíše pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kultovní předměty.*

Učivo:

- **člověk a lidská společnost v pravěku**

3. Nejstarší civilizace. Kořeny evropské kultury

Žák:

- *uvědomuje si souvislosti mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států,*
- *popíše život v době nejstarších civilizací.*

Učivo:

- **Starověké civilizace a jejich kulturní odkaz** – Egypt, Řecko, Řím
- informativně obecné znaky a specifické zvláštnosti
- přínos pro rozvoj světové kultury, vznik písma, významné osobnosti, historické památky

4. Křesťanství a středověká Evropa

Žák:

- *uvede první státní útvary na našem území,*
- *uvede základní informace z období počátků českého státu,*
- *popíše úlohu a postavení církve ve středověké společnosti,*
- *charakterizuje příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí,*
- *rozeznává období rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské,*
- *uvede nejvýraznější osobnosti přemyslovského a lucemburského státu.*

Učivo:

- **středověk - Slované, stěhování národů, Sámova říše, Velkomoravská říše, příchod Cyrila a Metoděje na Moravu, počátky českého státu, románská kultura**
- **kníže Václav**
- rozmach českého státu za vlády Přemyslovců a Lucemburků (změny ve středověké společnosti, rozvoj měst, život v době vlády **Karla IV.**, rozvoj kultury a vzdělání, **gotická a renesanční kultura**)
- **husitství** – příčiny, průběh, výsledky, významné osobnosti, doba vlády Jiřího z Poděbrad

5. Objevy a dobývání. Počátky nové doby

Žák:

- *popíše důsledky objevných cest a poznávání nových civilizací pro Evropu,*
- *uvede zásadní historické události v naší zemi v daném období,*
- *pojmenuje nejvýraznější osobnosti českých dějin v novověku.*

Učivo:

- **počátek novověku** – objevné cesty a jejich důsledky, **Kryštof Kolumbus**, poznání nových civilizací, humanismus, vynález knihtisku, další důležité objevy a vynálezy
- **České země za vlády Habsburků** – doba Rudolfa II., bitva na Bílé hoře a její důsledky, život v pobělohorské době, **barokní kultura**
- **osvícenectví** – Vláda a reformy Marie Terezie a Josefa II., selské rebelie, hospodářský a kulturní rozvoj
- **národní obrození** – utváření novodobého českého národa, František Palacký, **revoluční rok 1848**, česká politika a kultura na konci 19. Století

6. Modernizace společnosti. Moderní doba.

Žák:

- *uvede základní historické události v naší zemi v 19. století,*
- *vyjmenuje nejvýznamnější osobnosti českých dějin 19. století,*
- *uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. světové války,*
- *uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky.*

Učivo:

- **1. světová válka** – vznik československého státu, první prezident (T. G. Masaryk), období 1. republiky, hospodářská krize a 30. léta v Československu, fašismus v Evropě, prezident E. Beneš, Mnichovská zrada
- **2. světová válka** – protektorát Čechy a Morava, Slovenský stát, průběh a důsledky války, domácí a zahraniční odboj, holocaust
- **poválečný vývoj** – období zápasu o demokracii, únor 1948, totalitní režim a odpor proti němu, rok 1968,

7. Rozdělený a integrující se svět

Žák:

- *popíše průběh a důsledky 2. světové války a politický a hospodářský vývoj v poválečné Evropě,*
- *chápe význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti.*

Učivo:

- nové společenské proměny v Evropě, události 1989, vznik České republiky a vstup do EU
- přechod k demokracii
- nové společenské poměry v Evropě
- problémy současnosti

5.5.2 Výchova k občanství

Vyučovací předmět Výchova k občanství se zaměřuje na formování osobnosti žáků po stránce mravní, citové a volní tak, aby jejich začleňování do společenských vztahů bylo co nejúspěšnější. Cílem je vybavit žáky základními vědomostmi o podstatě a fungování společnosti, o právech a povinnostech občanů. Je třeba jim poskytnout základní orientaci v právních předpisech a normách potřebných v běžném životě a vytvářet u nich základy právního vědomí a občanské odpovědnosti.

Vyučovací předmět Výchova k občanství přispěje k rozvoji **klíčových kompetencí** následujícím způsobem.

Kompetence k učení

- Chápat probírané oblasti ve všech souvislostech, vést k využití znalostí z ostatních předmětů.
- Vyhledávat a třídit informace podle zadaných kritérií.
- Seznámit se s obecně používanými symboly, termíny, znaky a dávat je do vzájemných souvislostí.

Kompetence k řešení problémů

- Naučit se vnímat nejrůznější společenské problémy.
- Při jejich řešení objevovat paralely např. s historií, svá řešení posuzovat z nejrůznějších společenských aspektů.

Kompetence komunikativní

- Souvisle a výstižně formulovat své názory na společenské dění.
- Pochopit potřebu vyslechnout odlišný názor a zabývat se jím.
- osvojit si postupy při užívání informačních a komunikačních prostředků a naučit se je tvořivě využívat jako nástroje poznání.
- Využít získané komunikační dovednosti k vytváření kvalitních vztahů, snažit se o kultivované vyjadřování vlastních myšlenek, názorů, postojů, potřeb a jejich obhajování.

Kompetence sociální a personální

- Chápat význam týmové práce a postavení samostatné práce.
- Uvědoměle přijímat a získávat role v různých skupinách.
- Seznámit se s možnostmi utváření příjemné atmosféry v týmu.
- Naučit se diskutovat (snaha o konstruktivní dialog).

Kompetence občanské

- Přijmout základní principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy.
- Pochopit podstatu demokracie, práv a povinností občanů, rozpoznání protiprávního jednání a vědomí jeho důsledků.
- Respektovat přesvědčení druhých lidí a chápat hodnotu pozitivních mezilidských vztahů.
- Nacházet nenásilné cesty k řešení konfliktů.
- Získávat orientaci v aktuálním dění naší země.
- Rozvíjet zájem o veřejné záležitosti.

Kompetence pracovní

- Nacházet způsoby jak využít získaných znalostí ve škole i mimo ni pro svůj další rozvoj.
- Vytvářet prostor pro přijímání promyšlených rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření.
- Orientovat se v základních aktivitách, které jsou potřebné k uplatnění na trhu práce.

Kompetence digitální

- Rozvíjet a uplatňovat odpovědné chování a jednání v digitálním světě.
- Chránit své osobní údaje a svá osobní data.
- Respektovat a dodržovat etiku při interakci v digitálním prostředí.

2.stupeň (Výchova k občanství)

Očekávané výstupy 2. stupně (9. třída) - rozdělení podle následujících skupin.

1. Člověk ve společnosti

Žák:

- *respektuje mravní principy a pravidla společenského soužití,*
- *uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích a rozlišuje projevy nepřiměřeného chování a porušování společenských norem,*

- *rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům,*
- *je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie,*
- *respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti.*

Učivo

- **přátelství** – význam, vztah mezi mladými lidmi, dospívání
- **mezilidské vztahy ve společnosti** – základní pravidla společenského chování, mezilidská komunikace, úcta k člověku, rovnoprávné postavení žen a mužů, rovnocennost a rovnoprávnost národnostních menšin, problémy lidské nesnášenlivosti, mravní hodnoty jedince, člověk a svoboda, otázky víry a náboženství, nebezpečí náboženských sekt
- **základní etické problémy** – morálka jako základ soužití mezi lidmi, úcta k člověku a ochrana života, vztah k nemocným a znevýhodněným lidem, pomoc lidem v nouzi

2. Člověk jako jedinec

Žák:

- *chápe význam vzdělávání v kontextu s profesním uplatněním*
- *formuluje své nejbližší plány*

Učivo

- **podobnost a odlišnost lidí** – osobnostní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál
- **osobní rozvoj** – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji
- **vzdělávání** – význam, právo na vzdělávání, školství v naší zemi
- **pracovní uplatnění** – kvalifikace, rekvalifikace, odměna za práci, daně, nezaměstnanost, pracovní úřady, finanční podpora v nezaměstnanosti

3. Člověk, stát a hospodářství

Žák:

- *stručně popíše sociální, právní a ekonomické otázky rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků,*

- *sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti,*
- *ukáže na příkladech vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet,*
- *uvede příklady služeb, které banky nabízejí,*
- *uvědomuje si význam sociální péče o potřebné občany.*

Učivo

- **rodina** - význam, funkce a struktura rodiny, zákon o rodině, vztahy v rodině; vznik rodiny; rozpad rodiny a jeho důsledky; odpovědnost rodičů za výchovu dětí; zákon o rodině; péče o děti bez rodiny
- **hospodaření** – hospodaření domácnosti - rozpočet domácnosti, příjmy a výdaje, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing
- **peníze** – formy placení
- **banky a jejich služby** – základní bankovní služby, formy placení
- **sociální péče** - systém zdravotní péče, zdravotní a sociální pojištění, sociální zabezpečení, orgány a instituce zdravotní a sociální péče, pomáhající organizace (krizová centra)

4. Člověk, stát a právo

Žák:

- *uvede základní prvky fungování demokratické společnosti,*
- *chápe státoprávní uspořádání České republiky, zákonodárných orgánů a institucí státní správy,*
- *uvede symboly našeho státu a zná způsoby jejich užívání,*
- *vyjmenuje základní práva a povinnosti občanů,*
- *na příkladu vysvětlí, jak reklamovat výrobek nebo službu,*
- *uvede příklady, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele,*
- *uvědomuje si rizika porušování právních ustanovení a důsledky protiprávního jednání,*
- *uvede základní informace o sociálních, právních a ekonomických otázkách rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků,*
- *vyřizuje své osobní záležitosti včetně běžné komunikace s úřady; požádá v případě potřeby vhodným způsobem o radu,*
- *rozeznává nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy,*
- *v krizových situacích využívá služby pomáhajících organizací.*

Učivo

- **právní základy státu** – Ústava a zákony ČR, prezident republiky, složky státní moci, jejich orgány a instituce, politické strany, státní občanství, státní symboly
- **státní správa a samospráva** – orgány a instituce státní správy a samosprávy, volby do zastupitelských orgánů
- **principy demokracie** – principy demokracie, znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu, význam a formy voleb
- **lidská práva** – základní lidská práva, Listina základních práv a svobod, práva dítěte a jejich ochrana, porušování lidských práv, šikana, diskriminace,
- **člověk a právo** – práva a povinnosti občana, právní řád, orgány právní ochrany, soudy, právní dokumenty občana, důležité právní vztahy a z nich vyplývající závazky, pracovní právo, osobní vlastnictví, druhy a postihy protiprávního jednání, trestná činnost mládeže, styk s úřady, základní práva spotřebitele

5. Mezinárodní vztahy, globální svět

Žák:

- *uvede příklady základních práv občanů ČR v rámci EU a způsoby jejich uplatňování,*

Učivo

- **evropská integrace** – podstata, význam, členské státy EU, postavení ČR v rámci EU

Oblast Člověk a společnost navazuje na znalosti a zkušenosti žáků ze školy i mimo ni. Obsah přesahující rámec vyučovacích předmětů vyžaduje spolupráci a koordinaci v rámci celého výchovně vzdělávacího procesu. Cílem oblasti je objasnit principy existence a fungování demokratické společnosti, utvářet a rozvíjet osobnost žáků. Má nezastupitelnou roli v přípravě žáků na občanský život.

5.6 Člověk a příroda

Charakteristika vzdělávací oblasti

Tato oblast navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, která přibližuje přírodovědné učivo na 1. stupni. Oblast směřuje žáky k orientaci v životě, celistvosti jeho chápání. Je určena pro 2. stupeň základní školy. Dotýká se v souvislostech i dalších oblastí, děti poznávají složitosti světa kolem sebe, je jim nabízena možnost chápat souvislosti mezi přírodou a lidskými činnostmi.

Vzdělávací oblast umožňuje žákům poznávat přírodní a socioekonomické podmínky nejen v nejbližším okolí a na území ČR, ale i v Evropě a ve světě. Vychází z osobních zkušeností a znalostí žáků a rozvíjí jejich specifické zájmy.

Oblast Člověk a příroda zahrnuje vzdělávací obory Fyzika, Chemie, Přírodopis, a v zájmu zachování celistvosti také Zeměpis. Tyto obory jsou zároveň vyučovacími předměty.

5.6.1 Fyzika

Vyučovací předmět fyzika umožní žákům hlouběji porozumět přírodním jevům, a tím si uvědomit i užitečnost poznatků a jejich aplikaci v praktickém životě.

Zásadní výchovné a vzdělávací postupy směřují ve vyučovacím předmětu fyzika k utváření následujících klíčových kompetencí.

Kompetence k učení

- Nabízet žákům různé způsoby, metody a strategie učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení.
- Vést žáky k aktivnímu vyhledávání a třídění informací, jejich propojování a systematizaci.
- Na základě získaných informací se naučit porovnávat a zobecňovat nové poznatky.
- Umožnit žákům poznávat smysl a cíl učení a umět posuzovat vlastní pokrok.
- Prostřednictvím vhodně volených zadání ukazovat žákům možnosti aplikace naučeného do běžného života.

Kompetence k řešení problémů

- Vést žáky k tomu, aby vnímali problémové situace ve škole i mimo ni, učit je rozpoznávat a chápat problémy a nesrovnalosti.
- Získávat informace, které jsou potřebné pro zjišťování příčin a důsledků fyzikálních jevů, porozumět vztahům a souvislostem mezi nimi.

- Chápat význam kontroly dosažených výsledků.

Kompetence komunikativní

- Rozvíjet u dětí dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky.
- Poskytnout žákům dostatečný prostor k prezentaci příkladů z praxe, dát prostor sdělit vlastní zkušenost nebo zážitek.
- Vést žáky k využívání širokých možností informačních a komunikačních prostředků.

Kompetence sociální a personální

- Podporovat spolupráci ve dvojici a v menší pracovní skupině při vyhledávání informací i zpracovávání výstupů.
- Vést žáky k pochopení významu týmové práce i vlastní samostatné práce.
- Individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj.
- Zapojovat je do aktivit směřujících k ochraně přírody i zdraví.

Kompetence občanské

- Otevírat prostor pro porozumění a umožnění tvořivého přístupu žáků k plnění zadaných úkolů,
- Porozumět souvislostem mezi činnostmi lidí a stavem přírodního a životního prostředí.

Kompetence pracovní

- Přesvědčit žáky o nutnosti kritického sebehodnocení vlastních výsledků.
- Aplikací fyzikálních zákonů poukázat na možná rizika při různých typech činností.
- Přispívat k rozvoji myšlení v souvislostech a nacházet alternativní řešení.

Kompetence digitální

- Zpracovává data s využitím digitálních technologií
- Používá digitální záznamy k popisu a vysvětlení fyzikálních jevů

2. stupeň (Fyzika)

Očekávané výstupy 2. stupně (9. třída)

1. Látky a tělesa, pohyb těles, síly

Žák:

- *změří v jednoduchých konkrétních případech vhodně zvolenými měřidly důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa – délku, hmotnost, čas,*
- *rozeznává, že je těleso v klidu, či pohybu vůči jinému tělesu,*
- *zná vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného přímočarého pohybu těles při řešení jednoduchých problémů,*
- *rozezná, zda na těleso v konkrétní situaci působí síla,*

Učivo:

- **měření veličiny** – délka, objem, hmotnost, teplota a její změna, čas
- **pohyby těles** – pohyb a klid těles
- **gravitační pole a gravitační síla** – přímá úměrnost mezi gravitační silou
- **tlaková síla a tlak** – tlaková síla, tlak a jeho jednotka
- **třecí síla** – smykové tření, ovlivňování velikosti třecí síly v praxi
- **působení sil stejných a opačných směrů na těleso**
- **práce a výkon** – jednoduché stroje a jejich užití v praxi, tepelné motory

2. Mechanické vlastnosti tekutin

Žák:

- *využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení jednoduchých praktických problémů.*

Učivo:

- **Archimédův zákon** – vztlaková síla, potápění, vznášení se a plavání těles v klidných tekutinách

3. Energie

Žák:

- *uvede vzájemný vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem (bez vzorců,)*
- *pojmenuje výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí.*

Učivo

- **formy energie** – druhy energie a výkon
- **obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie**

4. Zvukové děje

Žák:

- *rozpozná zdroje zvuku, jeho šíření a odraz,*
- *posoudí vliv nadměrného hluku na životní prostředí a zdraví člověka.*

Učivo

- **vlastnosti zvuku** – vznik a zdroje zvuku, šíření zvuku, odraz zvuku, škodlivost nadměrného hluku

5. Elektromagnetické a světelné děje

Žák:

- *sestaví podle schématu jednoduchý elektrický obvod,*
- *vyjmenuje zdroje elektrického proudu,*
- *rozliší vodiče od izolantů na základě jejich vlastností,*
- *zná zásady bezpečnosti při práci s elektrickými přístroji a zařízeními,*
- *zná druhy magnetů a jejich praktické využití,*
- *rozpozná, zda těleso je, či není zdrojem světla,*
- *zná způsob šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí; rozliší spojnou čočku od rozptylky a zná jejich využití.*

Učivo

- **elektrický obvod** – zdroje napětí, spotřebiče
- **elektrické a magnetické pole** – elektrická a magnetická síla, elektrický náboj, tepelné účinky elektrického proudu, elektrický odpor, stejnosměrný elektromotor, transformátor, bezpečné chování při práci s elektrickými přístroji a zařízeními
- **vlastnosti světla** – zdroje světla, rychlost světla ve vakuu a v různých prostředích, odraz světla, druhy a využití zrcadel, čočky a jejich využití, praktické využití optických přístrojů

6. Vesmír

Žák:

- *objasní pohyb planety Země kolem Slunce a pohyb Měsíce kolem Země,*
- *zná planety sluneční soustavy a jejich postavení vzhledem ke Slunci,*
- *osvojí si základní vědomosti o Zemi jako vesmírném tělese a jejím postavení ve vesmíru.*

Učivo

- **sluneční soustava** – její hlavní složky

5.6.2 Chemie

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vše kolem nás tvoří látky. Z látek je i člověk. Látky se mění, z jedné vznikají jiné. Přeměny látek významně ovlivňují život člověka. Jsou základem života, zdrojem tepla, světla, potravy. Vyučovací předmět Chemie se zabývá přeměnami vybraných látek a jejich využitím. Také přináší mnoho užitečných poznatků pro život. Patří k nim například odpovědi na otázky:

- Co musíte znát, aby látky okolo nás byly vašimi pomocníky?
- Které látky vás ohrožují a jak se ochráníte před jejich účinky?
- Jak si pomůžete v případě, že vám nebezpečné látky způsobí úraz?
- Které látky prospívají vašemu zdraví? A které naopak člověku i přírodě škodí?
- Proč je v zájmu zdravého života každého z nás zabránit znečišťování životního prostředí a usilovat o udržování rovnováhy v přírodě?

Ve vyučovacím předmětu Chemie chceme rozvíjet klíčové kompetence strategiemi, které žákovi umožní:

Kompetence k učení

- Osvojit si obecně užívané termíny, symboly, znaky a dávat je do vzájemných souvislostí.
- V týmu i samostatně experimentovat a porovnávat dosažené výsledky.
- Vyhledávat a třídit informace o probíraných oblastech podle zadaných kritérií.
- Naučit se znalosti zobecňovat a využívat v praxi.

Kompetence k řešení problémů

- Získávat informace, které jsou potřebné k řešení úkolů.
- Vyjadřovat závěry na základě ověřených výsledků a umět je obhajovat.

Kompetence komunikativní

- Vést žáky k tomu, aby vnímali jazyková specifika tohoto předmětu a uměli je používat.
- Při společné práci komunikovat způsobem, který umožní kvalitní spolupráci a tak i dosažení společného cíle.

Kompetence sociální a personální

- Chápat význam týmové práce a postavení samostatné práce.
- Uvědoměle přijímat, získávat role v různých skupinách.

- Seznámit se s možnostmi utváření příjemné atmosféry v týmu.
- Naučit se diskutovat.

Kompetence občanské

- Vést žáky k pochopení vlivu člověka na životní prostředí a spoluzodpovědnosti za jeho ochranu.
- Snažit se, aby pochopili nutnost dodržování pravidel zdravého životního stylu.

Kompetence pracovní

- Osvojování dovedností předcházet a řešit situace ohrožující životy, zdraví, majetek, životní prostředí.

Kompetence digitální

- Používá informační zdroje v tištěné i online podobě, prezentuje dané téma
- Zapisuje názvy prvků a jejich značky

2. stupeň (Chemie)

Očekávané výstupy 2. stupně (9. třída)

1. Pozorování, pokus a bezpečnost práce

Žák:

- rozliší společné a rozdílné vlastnosti látek,
- pracuje bezpečně s vybranými běžně používanými nebezpečnými látkami,
- rozpozná přeměny skupenství látek.

Učivo:

- **vlastnosti látek** – hustota, rozpustnost, tepelná a elektrická vodivost
- **nebezpečné látky a přípravky** – značení a užívání běžných chemikálií
- **zásady bezpečné práce** – ve školní pracovně i v běžném životě

2. Směsi

Žák:

- pozná směsi a chemické látky,
- rozezná druhy roztoků a jejich využití v běžném životě,

- *rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich použití, uvede zdroje znečišťování vody a vzduchu ve svém nejbližším okolí*

Učivo:

- **směsi** – různorodé a stejnorodé roztoky, koncentrovanější, zředěnější, nasycený a nenasycený roztok, oddělování složek směsí (usazování, filtrace, destilace, krystalizace)
- **voda** – voda v přírodě, destilovaná a pitná voda, odpadní vody, čistota vody
- **vzduch** – složení, čistota ovzduší, ozonová vrstva

3. Částicové složení látek a chemické prvky

Žák:

- *uvede nejobvyklejší chemické prvky a jednoduché chemické sloučeniny a jejich značky,*
- *rozpozná vybrané kovy a nekovy a jejich možné vlastnosti.*

Učivo:

- **částicové složení látek** – molekuly, atomy, atomové jádro
- **prvky** – názvy, značky, vlastnosti a použití nejobvyklejších prvků
- **chemické sloučeniny** – nejjednodušší chemické sloučeniny

4. Chemické reakce

Žák:

- *pojmenuje výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických reakcí.*

Učivo:

- nejjednodušší chemické reakce nejobvyklejších prvků

5. Anorganické sloučeniny

Žák:

- *popíše vlastnosti a použití vybraných prakticky využitelných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a zná vliv těchto látek na životní prostředí,*
- *orientuje se na stupnici pH, změří pH roztoku univerzálním indikátorovým papírkem,*
- *poskytne první pomoc při zasažení pokožky kyselinou nebo hydroxidem.*

Učivo:

- **oxidy** – názvosloví nejobvyklejších oxidů, vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů
- **kyseliny a hydroxidy** – kyselost a zásaditost roztoků, vlastnosti, názvy a použití vybraných prakticky významných kyselin a hydroxidů
- **solí** – vlastnosti, použití vybraných solí

6. Organické sloučeniny

Žák:

- *zhodnotí užívání paliv jako zdrojů energie,*
- *vyjmenuje některé produkty průmyslového zpracování ropy,*
- *uvede příklady bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů v potravě*

Učivo:

- **uhlovodíky** – nejjednodušší uhlovodíky, jejich zdroje, vlastnosti a využití, směsi uhlovodíků, alkoholy, aromatické uhlovodíky
- **paliva** – ropa, uhlí, zemní plyn, průmyslově vyráběná paliva
- **přírodní látky** – zdroje, vlastnosti, bílkoviny, tuky, sacharidy, vitaminy
- **deriváty uhlovodíků** – příklady v praxi významných alkoholů a karboxylových kyselin

7. Chemie a společnost

Žák:

- *uvede příklady využívání prvotních a druhotných surovin,*
- *zhodnotí využívání různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka.*

Učivo:

- **chemický průmysl v ČR** – výrobky, recyklace surovin
- **průmyslová hnojiva** – užití a hledisko ochrany životního prostředí
- **stavební pojiva** – cement, vápno, sádra, užití v praxi, bezpečnost při práci
- **plasty a syntetická vlákna** – vlastnosti, použití, likvidace
- **hořlaviny** – význam tříd nebezpečnosti, zásady zacházení, první pomoc při popálení nebo poleptání
- **léčiva a návykové látky**
- **detergenty, pesticidy a insekticidy**

5.6.3 Přírodopis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Tento vyučovací předmět pomůže žákům poznat a porozumět přírodě a ukáže jim způsoby, jak získané znalosti uplatnit v každodenním životě. Významné je, že při studiu přírody specifickými poznávacími metodami si žáci osvojí i důležité dovednosti. Také se naučí si klást otázky (Jak? Proč? Co se stane, jestliže?) a hledat na ně odpovědi, vysvětlovat, pozorovat, řešit problémy, využívat poznání zákonitostí pro jejich předvídání či ovlivňování.

Společně budeme zkoumat změny probíhající v přírodě, odhalovat příčiny a následky ovlivňování důležitých místních i globálních ekosystémů a uvědoměle využívat své přírodovědné poznání ve prospěch ochrany životního prostředí a principů udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav, včetně člověka.

Ve vyučovacím předmětu Přírodopis jsou pro utváření a rozvoj klíčových kompetencí využívány zejména tyto strategie:

Kompetence k učení

- Naučit žáky zkoumání přírodních faktů a jejich souvislostí.
- Rozvíjet u nich schopnost získávat potřebné informace.
- Naučit je tyto informace třídit, zobecňovat a uplatňovat v praktické životě.

Kompetence k řešení problémů

- Vést žáky k potřebě klást si otázky o průběhu a příčinách různých přírodních procesů.
- Vést žáky k posuzování důležitosti, spolehlivosti a správnosti získaných přírodovědných dat pro potvrzení nebo vyvrácení závěrů
- Vést žáky ke snaze porozumět vztahům a souvislostem mezi činností lidí a přírodou.

Kompetence komunikativní

- Přispět k obohacení a rozšíření slovní zásoby o nové termíny.
- Při týmové práci rozvíjet komunikační dovednosti způsobem, který umožní kvalitní spolupráci k dosažení společného cíle.

Kompetence sociální a personální

- Vést žáky k porozumění vztahů a souvislostí mezi činností lidí, přírodním a životním prostředím.

- Kladně ovlivnit jejich osobní vztah k ochraně a tvorbě životního i sociálního prostředí.
- Učit šetrnému chování k vlastnímu zdraví i zdraví ostatních lidí.

Kompetence občanské

- Chápat základní ekologické souvislosti a environmentální problémy a pohlížet na ně komplexně.
- Naučit se uvažovat o nejefektivnějším využívání zdrojů energie v praxi, včetně co nejširšího využívání jejich obnovitelných zdrojů (sluneční záření, vítr, voda, biomasa).
- Vysvětlit a vybudovat zásady chování k prostředí, včetně zodpovědnosti vůči dalším generacím.

Kompetence pracovní

- Utváření dovedností vhodně se chovat při kontaktu s objekty či situacemi potenciálně či aktuálně ohrožujícími životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí.
- Soustředit se zejména na prevenci takových jevů.

Kompetence digitální

- Získávat, vyhledávat a kriticky posuzovat informace o pozorovaných a zkoumaných organismech, porovnávat vyhledané informace s informacemi z více zdrojů
- Analyzovat a vyhodnocovat informace, vyvozovat z nich odpovídající závěry
- Tvořit a upravovat digitální obsah v různých formátech, sdílet s vybranými lidmi
- Spolupracovat, komunikovat a sdílet informace v digitálním prostředí s důrazem na etické jednání spojené s využíváním převzatých zdrojů

2. stupeň (Přírodopis)

Očekávané výstupy 2. stupně (9. třída)

1. Obecná biologie a genetika

Žák:

- *orientuje se v přehledu vývoje organismů a rozliší základní projevy a podmínky života,*

- *uvede na příkladech vliv virů a bakterií v přírodě a na člověka - má základní vědomosti o přírodě a přírodních dějích*
- *pozná význam rostlin a živočichů v přírodě i pro člověka*

Učivo:

- **vznik života** – vývoj, rozmanitost, projevy života, názory na vznik života
- **viry a bakterie** – výskyt, význam a praktické využití

2. Biologie hub

Žák:

- *rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby podle charakteristických znaků*

Učivo:

- **houby s plodnicemi** – stavba, výskyt, význam, zásady sběru, konzumace a první pomoc při otravě houbami

3. Biologie rostlin

Žák:

- *rozlišuje základní rostlinné fyziologické procesy a jejich využití,*
- *uvede význam hospodářsky důležitých rostlin a způsob jejich pěstování,*
- *rozliší základní systematické skupiny rostlin a zná jejich zástupce,*

Učivo:

- **stavba, tvar a funkce rostlin** – stavba a význam jednotlivých částí těla vyšších rostlin (kořen, stonek, list, květ, semeno, plod), principy fotosyntézy, dýchání, růst, rozmnožování
- **systém rostlin** – poznávání a zařazování běžných druhů a vybraných zástupců nižších a vyšších rostlin (řasy, mechorosty, kaprad'orosty, nahosemenné, krytosemenné rostliny), jejich vývoj
- **význam rostlin a jejich ochrana** – využití hospodářsky významných rostlin, chráněné rostliny, léčivé rostliny, jedovaté rostliny

4. Biologie živočichů

Žák:

- *porovná vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů,*
- *rozliší jednotlivé skupiny živočichů a zná jejich hlavní zástupce,*
- *odvodí na základě vlastního pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí,*

- *ví o významu živočichů v přírodě i pro člověka a uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy*

Učivo:

- **stavba a funkce jednotlivých částí těla** – živočišná buňka, tkáně, orgány, orgánové soustavy, organismy jednobuněčné a mnohobuněčné, rozmnožování
- **vývoj, vývin a systém živočichů** – významní zástupci jednotlivých skupin živočichů – prvoci, bezobratlí (žahavci, ploštěnci, hlísti, měkkýši, kroužkovci, členovci), strunatci (paryby, ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci)
- **rozšíření, význam a ochrana živočichů** – hospodářsky a epidemiologicky významné druhy, péče o vybrané domácí živočichy, chov domestikovaných živočichů, živočišná společenstva
- **projevy chování živočichů**

5. Biologie člověka

Žák:

- *popíše stavbu orgánů a orgánových soustav lidského těla a jejich funkce,*
- *charakterizuje hlavní etapy vývoje člověka,*
- *popíše vznik a vývin jedince,*
- *rozliší příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby,*

Učivo:

- **názory na vznik člověka a jeho vývoj**
- **stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla** – orgány, orgánové soustavy (opěrná, pohybová, oběhová, dýchací, trávicí, vylučovací, reprodukční a řídicí), vývin jedince, hlavní období lidského života
- **nemoci, úrazy a prevence** – příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí, závažná poranění a život ohrožující stavy, epidemie

6. Neživá příroda

Žák:

- *pozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny,*
- *rozliší důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů,*
- *na příkladech uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi.*

Učivo:

- **nerosty a horniny** – vznik, vlastnosti, praktický význam a využití vybraných zástupců

- **vnější a vnitřní geologické děje** – příčiny a důsledky
- **podnebí a počasí ve vztahu k životu organismů**

7. Základy ekologie

Žák:

- *uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi,*
- *objasní základní princip některého ekosystému*
- *vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech,*
- *popíše změny v přírodě vyvolané člověkem a objasní jejich důsledky,*
- *pozná kladný a záporný vliv člověka na životní prostředí.*

Učivo:

- **organismy a prostředí** – vzájemné vztahy mezi organismy, mezi organismy a prostředím, přirozené a umělé ekosystémy, potravní řetězce, rovnováha v ekosystému
- **ochrana přírody a životního prostředí** – globální problémy a jejich řešení, chráněná území

8. Praktické poznávání přírody

Žák:

- *využívá metody poznávání přírody osvojované v přírodopisu,*

Učivo:

- praktické metody poznávání přírody
- exkurze

5.6.4 Zeměpis

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Zeměpis má přírodovědný i společenský charakter. Umožňuje žákům odhalovat souvislosti přírodních podmínek a života lidí i jejich společenství v blízkém okolí, v regionu, na celém území České republiky, v Evropě i v ostatních světadílech. Žáci si zde přiblíží životní prostředí národů, které žijí v jiných přírodních podmínkách, mají odlišnou minulost, jiné zvyky a tradice. Cílem není naučit velký rozsah jednotlivých textů, ale nabídnout dětem možnost navázat na vlastní zkušenosti a dozvědět se o něco víc. Poznání je jednou z cest k pochopení a dorozumění mezi lidmi. Současná doba totiž přináší stále více tzv. globálních problémů, které budou muset řešit společně další generace, naši dnešní žáci.

Vzdělávání v daném předmětu směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

Kompetence k učení

- Osvojit si základní vědomosti o Zemi, o krajinné sféře, o významu přírodních podmínek pro existenci lidské společnosti.
- Učit se orientaci v zeměpise světadílů, ve zvláštnostech života jejich obyvatel.
- Získávat základní informace o vybraných státech.
- Vytvářet si komplexní pohled na přírodní a socioekonomické podmínky u nás i ve světě.
- Prostřednictvím vhodně volených zadání poznat smysl osvojovaných postupů pro běžný život.
- V týmu i samostatně experimentovat a porovnávat dosažené výsledky.

Kompetence k řešení problémů

- Žáci jsou vedeni k potřebě klást si otázky a vnímat nejrůznější problémy z daného oboru.
- Uvědomit si, že při posuzování je třeba vnímat problémy v souvislostech (z více pohledů).
- Při řešení objevovat paralely např. s historií.
- Umět pracovat na společném úkolu.
- Zodpovědně zvládat samostatnou práci.
- Vyjadřovat závěry na základě ověřených výsledků a umět je obhajovat.

Kompetence komunikativní

- Osvojit si specifické informační a komunikační prostředky v této oblasti.
- Předkládat dostatek podnětů a příležitostí pro vlastní prezentaci žáků.
- Spolupracovat při řešení složitějších zadání ve dvojici, menší skupině.
- Při společné práci komunikovat způsobem, který umožní kvalitní spolupráci.

Kompetence sociální a personální

- Samostatným řešením přiměřeně náročných úkolů dosahovat pocitu sebeuspokojení a sebeúcty.
- Stanovit pravidla pro práci skupiny i samostatnou práci a dodržovat je.
- Podpořit zájem o poznávání různých zemí a regionů, života, tradic, zvyků a zvláštností jejich obyvatel.
- Probudit touhu cestovat a tak poznávat z vlastní zkušenosti svou vlast i země v zahraničí jako součást životního způsobu moderního člověka.

Kompetence občanské

- Na příkladech se seznámit se s principy bezkonfliktního soužití lidí.
- Naučit se respektovat odlišnosti (národ, národnostní menšina, kultura, prostředí, zvyk, tradice, rasa ...).
- Učit se posuzovat a srovnávat sociální a hospodářské jevy ve vlastní zemi s obdobnými, či odlišnými jevy v evropském a celosvětovém měřítku a pohlížet na ně komplexně.
- Uvědomit si postavení naší země v Evropě a ve světě, možnosti její prosperity a uplatnění v rozvojových procesech v přítomnosti a v blízké budoucnosti.

Kompetence pracovní

- Žáci si osvojují dovednosti samostatně pracovat s různými druhy map, grafy, statistickými materiály.
- Učí se vysvětlovat a dál zpracovávat údaje v nich obsažené.
- Spojovat poznatky z výuky s dalšími informacemi.
- Používat získané poznatky v konkrétních situacích (např. chování při živelných pohromách), v dalším studiu i v dalším životě.
- Vzhledem k současným trendům může výuka v tomto předmětu přispět, spolu s výukou cizího jazyka (a dalšími vzdělávacími obory), k širším možnostem uplatnění na trhu práce i za hranicemi České republiky.

Kompetence digitální

- Učí se bezpečně komunikovat prostřednictvím vhodných digitálních technologií
- Využívat digitální mapy a aplikace, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- Zpracovávat data, orientovat se v terénu, využívat materiál i v tištěné podobě

2. stupeň (Zeměpis)

Očekávané výstupy 2. stupeň (9. třída)

1. Geografické informace, zdroje dat, kartografie a topografie

Žák:

- *rozumí základní geografické, topografické a kartografické terminologii,*

Učivo:

- **komunikační geografický a kartografický jazyk** – vybrané obecně používané geografické a topografické pojmy, jazyk mapy, symboly
- **geografická kartografie a topografie** – druhy map, glóbus, zeměpisná síť, poledníky a rovnoběžky

2. Přírodní obraz Země

Žák:

- *objasní důsledky pohybů Země,*
- *uvede příklady působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vlivu na přírodu a na lidskou společnost,*
- *uvede příklady působení přírodních vlivů na utváření zemského povrchu.*

Učivo:

- **Země jako vesmírné těleso** – tvar a pohyby Země, důsledky pohybů Země na život lidí a organismů, střídání dne a noci, střídání ročních období
- **krajinná sféra** – přírodní sféra a její složky a prvky, přírodní oblasti Země, podnebné pásy
- **systém přírodní sféry na regionální úrovni** – přírodní oblasti

3. Regiony světa

Žák:

- *vyhledá na mapách jednotlivé světadíly a oceány,*

- *rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů,*
- *charakterizuje polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů, oceánů a vybraných států.*

Učivo:

- **světadíly, oceány, makroregiony světa** – určující a srovnávací kritéria včetně polohy a rozlohy, oblasti – přírodní, podnebné, vegetační, sídelní, jazykové, náboženské, kulturní
- **modelové regiony světa** – vybrané modelové přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální problémy, možnosti jejich řešení

4. Společenské a hospodářské prostředí

Žák:

- *uvede příklady, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí a rozmístěním lidských sídel,*
- *vyhledá na mapách nejznámější oblasti cestovního ruchu a rekreace.*

Učivo:

- **obyvatelstvo světa** – struktura a rozložení světové populace, kulturní charakteristika
- **světové hospodářství** – hlavní světové surovinové a energetické zdroje
- **státy světa** – politická, bezpečnostní a hospodářská seskupení států

5. Životní prostředí

Žák:

- *umí pojmenovat různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry,*
- *rozliší na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin,*
- *uvede příklady přírodních a kulturních krajinných složek,*
- *uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí.*

Učivo:

- **pozorování terénu v místní krajině** – orientační body, jevy, určování hlavních světových stran, odhad vzdálenosti a výšek objektů v terénu
- **ochrana člověka při ohrožení zdraví a života** – živelné pohromy, opatření, chování a jednání při nebezpečí živelných pohrom

6. Česká republika

Žák:

- *vymezí a lokalizuje území místní krajiny a oblasti (regionu) podle bydliště nebo školy*

- *charakterizuje přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu*
- *určí zeměpisnou polohu a rozlohu České republiky a její sousední státy*
- *rozlišuje přírodní podmínky ČR, popíše povrch a jeho členitost*
- *uvede hlavní údaje o rozmístění obyvatelstva*
- *vyhledá na mapách jednotlivé kraje České republiky a charakterizuje hospodářské poměry, přírodní zvláštnosti a kulturní zajímavosti*

Učivo:

- **místní region** – zeměpisná poloha, vztahy k okolním regionům, jeho charakteristika
- **Česká republika** – zeměpisná poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry a zdroje; obyvatelstvo, rozmístění hospodářských aktivit; hospodářské a politické postavení České republiky v Evropě a ve světě
- **regiony České republiky** – krajské členění, kraj místního regionu

7. Terénní geografická výuka, praxe a aplikace

Žák:

- *ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu,*
- *uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě.*

Učivo:

- Terénní exkurze, práce s mapou

Tento vyučovací předmět směřuje žáky k orientaci v současném světě i v jeho problémech. Pomáhá uvědomovat si civilizační rizika a perspektivy lidstva i vlastní spoluzodpovědnost za kvalitu života na Zemi a vztahů lidí k jejich přírodnímu i společenskému prostředí.

Vzdělávací oblast **Člověk a příroda** umožňuje žákům postupně poznávat:

- složitost a mnohotvárnost skutečnosti
- podstatné souvislosti mezi stavem přírody a lidskou činností
- závislost člověka na přírodních zdrojích
- vlivy lidské činnosti na stav životního prostředí a na lidské zdraví.

Tato oblast kooperuje především se vzděláním oblasti Matematika a její aplikace, Člověk a společnost, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce a také přirozeně i s dalšími vzdělávacími oblastmi.

5.7 Umění a kultura

Charakteristika vzdělávací oblasti

Oblast je do výuky zařazena na obou stupních ZŠ. Klade si za cíl vést žáky k ochraně a hledání krásy v sobě i kolem sebe. Směřuje k chápání tradic, kritickému přístupu ke skutečnosti, nabízí osobní postoje a osobní objevování. Sleduje smysl a podstatu tvůrčí činnosti. Zprostředkovává umělecké zážitky prostřednictvím vlastní tvorby. Ukazuje na její podstatu: dozvědět se něco o sobě, překonat sama sebe, přiblížit se tomu, co nás přesahuje. Naplňuje přirozenou touhu projevit se. Úkolem výuky je také přiblížit žákům hudební i výtvarné umění a působit na jejich estetické vnímání.

Postupy umělecké tvorby jsou blízké projektovým pracovním postupům, tedy tvořivé činnosti. Jde o cestu k objevování projevů autonomie, tělesné i duševní pohody, vnímání prožitku. Získanými dovednostmi dál mohou děti obohatit svůj život v podobě zájmových činností – aktivní využívání volného času.

Vzdělávací oblast má významný rehabilitační a relaxační charakter. Na žáky působí harmonizující prostředí, ve kterém se snižuje vnitřní napětí, psychická nevyváženost, nesoustředěnost a v mnohých případech i agresivita. Prezentace vlastních dovedností podporuje růst sebevědomí a přispívá k odolnosti vůči stresu a trémě. Tvorba není chápána jako cíl, ale jako prostředek poznání a dorozumívání, v němž vznikají informace o vnějším a vnitřním světě a jeho vzájemné provázanosti, které lze formulovat a sdělovat nonverbálním vyjadřováním.

Na 1. stupni základního vzdělávání se žáci seznamují prostřednictvím činností s výrazovými prostředky a s jazykem hudebního a výtvarného umění, ale také umění dramatického a literárního. S nimi se učí tvořivě pracovat, užívat je jako prostředků pro sebevyjádření. Poznávají zákonitosti tvorby, seznamují se s vybranými uměleckými díly, učí se je vzhledem ke svým zkušenostem chápat a výpovědi sdělované uměleckým dílem rozpoznávat a interpretovat.

Na 2. stupeň základního vzdělávání dochází k širšímu nazírání na kulturu a umění. Připomínají se historické souvislosti a společenské kontexty, které tuto oblast ovlivňují. Inspirací se stávají mimo jiné také díla literární a dramatická (divadlo, film). Nalézání vztahů mezi jednotlivými druhy umění a uplatňování různorodosti výrazových prostředků při hledání variant řešení společně zvolených témat umožňují projekty. Přispívají k hlubšímu porozumění, získání dovedností a poznatků překračujících rámec jednotlivých oborů.

Oblast zahrnuje vyučovací předměty Hudební výchova a Výtvarná výchova.

5.7.1 Hudební výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Hudební výchova pomáhá vytvářet u žáků kladný vztah k hudbě, rozvíjí jejich hudebnost, podporuje schopnosti hudbu emocionálně prožít a poskytuje vhled do hudební kultury. Hudební činnosti podporují u žáků rozvoj hudebních schopností a individuálních hudebních dovedností – sluchových, rytmických, pěveckých, intonačních, instrumentálních, hudebně tvořivých, poslechových a pohybových.

Zásadní výchovné a vzdělávací postupy, které v předmětu Hudební výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Vést žáky k tomu, aby se naučili rozumět elementárním termínům v oblasti hudební a dovedli je použít.
- Ukázat žákům, že poznání umožní intenzivnější prožitky a rozvoj pozitivního vztahu k hudebnímu umění.
- Ve vybraných případech seznamovat žáky se vztahem člověka a hudby v minulosti i v současnosti.
- Učit žáky pochopení a akceptování jiného vkusu (názoru) v této oblasti.

Kompetence k řešení problémů

- Vést žáky k tomu, aby při svém hodnocení hudebního umění postupovali uvážlivě, tak aby svůj názor byli schopni obhájit,
- Předkládat žákům dostatečné množství hudebních prožitků a poskytnout dostatek prostoru k tomu, aby si uvědomili, že různí lidé vnímají stejnou věc různě.

Kompetence komunikativní

- Vést žáky k tomu, aby vnímali i mimojazykové vyjadřování a aby sami tuto komunikaci podle svých schopností a dovedností využívali.
- Ukázat žákům, že vyslechnout názor druhých lidí na společný prožitek a vhodně na něho reagovat může být přínosem.
- Poskytnout dětem dostatečný prostor k jejich vlastnímu projevu.

Kompetence sociální a personální

- Vysvětlit a vybudovat zásady chování na kulturních akcích.
- Ukázat dětem potřebu spolupráce a důležitost individuálního zodpovědného přístupu k plnění společného úkolu.

- Předvést dětem na příkladech nezbytnost přebírání zkušeností druhých lidí pro vlastní zdokonalování.
- Na základě respektování názorů každého žáka budovat v dětech sebedůvěru.

Kompetence občanské

- Vysvětlit žákům potřebu respektovat, chránit a oceňovat naše hudební tradice a historické dědictví.
- Budovat v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost.

Kompetence pracovní

- Objasnit žákům základní pravidla pro grafický záznam hudby.
- Vést žáky k tomu, aby se aktivně zapojovali do vhodných aktivit v této oblasti.

Kompetence digitální

- Podporovat žáky v používání digitálních technologií inovativním způsobem s cílem zefektivnit, zjednodušit či zkvalitnit práci
- Vést žáky k získávání digitálních dat a informací, chápání odlišností vlastního a cizího obsahu, k vnímání problematiky autorství

1. stupeň (Hudební výchova)

Očekávané výstupy 1. období (3. třída)

Žák:

- *zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty,*
- *hospodárně dýchá a zřetelně vyslovuje při rytmicizaci říkadel i při zpěvu,*
- *reaguje pohybem na tempové a rytmické změny,*
- *rozliší sílu zvuku - pozorně vnímá jednoduché skladby,*

Očekávané výstupy 2. období (5. třída)

Žák:

- *zpívá písně v přiměřeném rozsahu k individuálním schopnostem,*
- *propojí vlastní pohyb s hudbou,*
- *doprovodí spolužáky na rytmické hudební nástroje*
- *odliší tóny podle výšky, síly a barvy*
- *pozorně vnímá znějící hudbu různých skladeb,*

- *správně hospodaří s dechem při interpretaci písní - frázování*

Učivo:

- **vokální činnosti a instrumentální činnosti:** rytmizace říkadel, zpěv lidových a umělých písní přiměřeného rozsahu, intonační cvičení, hra na tělo, hra na nástroje Orffova instrumentáře, na akustické i elektronické nástroje, práce s hudebními aplikacemi
- **poslechové činnosti:** výška, síla délka tónu, rozpoznání tempa a rytmu, zvuk hudebních nástrojů, slavné melodie a skladby, skladby určené dětem
- **hudební pohybové činnosti:** pochod podle hudebního doprovodu, pohybové hry s říkadly a dětskými popěvky

2. stupeň (Hudební výchova)

Očekávané výstupy 2. stupeň (9. třída)

Žák:

- *doprovází písně pomocí ostinata,*
- *interpretuje vybrané lidové a umělé písně,*
- *pozorně vnímá znějící hudbu skladeb většího rozsahu,*
- *rozpozná vybrané hudební nástroje symfonického orchestru,*
- *uvede některá jména hudebních skladatelů a název některého z jejich děl*

Učivo:

- **vokální činnosti a instrumentální činnosti:** zpěv jednohlasu i vícehlasu (kánon) v přiměřeném rozsahu, intonační cvičení, hra na tělo, nástroje Orffova instrumentáře, hra na akustické i elektronické hudební nástroje, používání hudebních aplikací, záznam hudebních aktivit prostřednictvím dostupných analogových i digitálních prostředků
- **poslechové činnosti:** hudební nástroje, hudební uskupení, hudebně vyjadřovací prostředky ve skladbě, mimohudební obsah díla, nejvýznamnější hudební skladatelé a jejich dílo
- **hudebně pohybové činnosti:** taktování a pohyb na hudbu, hudebně pohybové hry, základní taneční kroky klasických nebo moderních tanců, relaxační techniky, muzikoterapie

Hudební výchova na základní škole dává žákům příležitost, aby projevovali a uspokojovali svou přirozenou potřebu setkávání s hudbou. Tuto potřebu předmět podněcuje, rozvíjí a kultivuje v organizaci hudebně výchovných činností s širším záměrem obohacovat jejich estetické vnímání a prožívání světa.

5.7.2 Výtvarná výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

V tomto vyučovacím předmětu dochází k poznávání prostředků výtvarného jazyka a k všestrannému prohlubování senzibility žáka. Prostřednictvím tvůrčích činností zaměřených na vnímání, tvorbu a interpretaci se rozvíjí smyslové vnímání, schopnost vyjadřovat a prezentovat emoce, představy, pocity, zkušenosti a myšlenky. Dále pomáhá uplatňovat neverbální komunikaci, zlepšovat jemnou motoriku a získávat tak všestranné dovednosti.

Výtvarná výchova pracuje s vizuálně znakovými systémy, které jsou nezastupitelným nástrojem poznávání a prožívání lidské existence. Tvořivý přístup k práci s nimi vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky.

Tento předmět umožňuje žákům poznávat okolní svět i svůj vnitřní svět prostřednictvím výtvarných činností a postupně se formujícího výtvarného myšlení. Žáci se učí rozumět výtvarnému umění, chápat výtvarnou kulturu v nejširším slova smyslu, rozvíjet přirozenou potřebu vlastního výtvarného vyjádření.

Vzdělávání v předmětu Výtvarná výchova pomáhá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

Kompetence k učení

- Vedení žáků k učení se prostřednictvím vlastní tvorby,
- Zprostředkování pohledu na umění a kulturu jako na způsob poznávání světa,
- Rozvoj tvořivosti žáků aktivním osvojováním různých výtvarných technik,
- Vnímání uměleckých slohů a děl v jejich historickém kontextu.

Kompetence k řešení problémů

- Vedení žáků k tomu, aby vyhledávali vazby mezi druhy umění a uměleckými žánry na základě podobnosti jejich znaků a témat, která jsou jimi zpracovávána.
- otevírání před žáky možnosti volby vhodných výtvarných vyjadřovacích prostředků.
- kritické myšlení při posuzování uměleckého díla i vlastní tvorbě.

Kompetence komunikativní

- Otvírání před žáky možností přistupovat k umění a kultuře jako ke způsobu dorozumívání.

- Rozvoj dovedností důležitých pro vedení dialogu nebo diskuse o dojmu z uměleckého díla.

Kompetence sociální a personální

- Předkládání dostatečného množství příkladů pro vytváření potřeby pohybovat se v estetickém prostředí.
- Poskytování prostoru pro osobité výtvarné projevy žáků.

Kompetence občanské

- Seznamování žáků s vybranými výtvarnými díly a jejich autory.
- Vytváření potřeby návštěv výstav výtvarných prací.
- Posilování snah o prezentaci školy v této oblasti.

Kompetence pracovní

- Osvojování výtvarných technik.
- Podchycování individuálního zájmu žáků o prezentaci vlastní výtvarné práce.
- Hledání možností uplatnění výtvarných dovedností v běžném životě.

Kompetence digitální

- Motivovat žáky k užívání různorodých vizuálně obrazných prostředků včetně digitálních technologií při vlastní tvorbě
- Tvořit a upravovat digitální obsah v různých formátech, respektovat autorská práva a licence

1. stupeň (Výtvarná výchova)

Očekávané výstupy 1. období (3. třída)

Žák:

- *zvládá základní dovednosti pro vlastní tvorbu, seznamuje se s možnostmi práce s digitálními technologiemi*
- *rozpoznává a porovnává linie, barvy, tvary, objekty ve výsledcích tvorby vlastní, tvorby ostatních i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele),*
- *uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům.*

Očekávané výstupy 2. období (5. třída)

Žák:

- *uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr*
- *rozlišuje, porovnává a třídí linie, barvy, tvary, objekty; rozpoznává jejich základní vlastnosti a vztahy (kontrasty – velikost, barevný kontrast), uplatňuje je podle svých schopností při vlastní tvorbě, při vnímání tvorby ostatních i umělecké produkce i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele),*
- *při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a fantazie,*
- *vyjádří (slovně, mimoslovně, graficky) pocit z vnímání tvůrčí činnosti vlastní, ostatních i uměleckého díla.*

Učivo:

- *prostředky a postupy pro vyjádření emocí, pocitů, nálad a fantazijních představ (pohyb těla v prostoru, manipulace s objekty, malba a kresba, tradiční a netradiční prostředky a jejich kombinace)*
- *vnímání, porovnávání a hodnocení výsledků tvůrčích činností vlastní i ostatních i výsledků běžné a umělecké produkce (malba, kresba, ilustrace hračky, plastika, objekty, comics)*
- *prezentace výsledků vlastních tvůrčích činností ve třídě i ve škole (pracovní prezentace za pomoci učitele pro spolužáky, spolupráce při propagaci a prezentaci školy)*
- *práce s jednoduchými grafickými programy*

2. stupeň (Výtvarná výchova)

Očekávané výstupy 2. stupeň (9. třída)

Žák:

- *uplatňuje základní dovednosti při přípravě, realizaci a prezentaci vlastního tvůrčího záměru,*
- *uplatňuje linie, barvy, tvary a objekty v ploše i prostoru podle vlastního tvůrčího záměru, využívá jejich vlastnosti a vztahy; pojmenovává je ve výsledcích vlastní tvorby i tvorby ostatních; vnímá a porovnává jejich uplatnění v běžné i umělecké produkci,*
- *při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotí a prezentuje výsledek své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních,*
- *vnímá a porovnává výsledky běžné i umělecké produkce, slovně vyjádří své postřehy a pocity.*

Učivo:

- prostředky a postupy pro vyjádření vjemů, emocí, pocitů, nálad, prožitků, představ, zkušeností, myšlenek, situací a událostí (umístění těla a objektů v prostoru, kresba, malba, grafika, tradiční i netradiční prostředky a jejich kombinace v ploše i prostoru, práce v grafických editorech)
- rozlišování, porovnávání, třídění a hodnocení výsledků tvůrčích činností vlastních i ostatních, běžné a umělecké produkce (malba, kresba, plastika, grafika, fotografie, animovaný film, elektronický obraz, uplatnění písma, reklama)
- výběr a třídění výsledků vlastních tvůrčích činností pro prezentaci (podle vlastní potřeby, před spolužáky, rodiči, pro prezentaci školy), vysvětlení vlastního tvůrčího záměru, vnímání, porovnávání a hodnocení výsledků vlastních s výsledky ostatních
- jednoduchá úprava digitální fotografie, práce s grafickými programy
- jednoduchý elektronický záznam tvůrčí aktivity

Výtvarná výchova přistupuje k vizuálně obraznému vyjádření (a to jak samostatně vytvořenému, tak přejatému) nikoliv jako k pouhému přenosu reality, ale jako k prostředku, který se podílí na způsobu jejího přijímání a zapojování do procesu komunikace.

V etapě základního vzdělávání je výtvarná výchova postavena na tvůrčích činnostech – tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí vizuálně obrazné prostředky nejen tradiční a ověřené, ale i voně vznikající v současném výtvarném umění a v obrazových médiích. Tvůrčími činnostmi (rozvíjením smyslové citlivosti, uplatňováním subjektivity a ověřováním komunikačních účinků) založenými na experimentování je žák veden k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby a komunikace.

Vzdělávací oblast **Umění a kultura** umožňuje žákům jiné než pouze racionální poznávání světa a odráží nezastupitelnou součást lidské existence – umění a kulturu. Kulturu jako procesy i výsledky duchovní činnosti, umožňující chápat kontinuitu proměn historické zkušenosti, v níž dochází k socializaci jedince a jeho projekci do společenské existence, i jako neoddelitelnou součást každodenního života.

5.8 Člověk a zdraví

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast učí žáky pochopení zdraví jako vyváženého stavu tělesné a duševní pohody a základním poznatkům, které by měli využívat v každodenním životě. Respektuje citlivost osobnosti žáků, rovnoměrně rozvíjí fyzické i psychické schopnosti, pohybové dovednosti i sociální adaptaci. Umožňuje jim rozvíjení fyzických a zdravotních předpokladů pohybových možností a poznání vlastních omezení.

Důležitou roli v tomto procesu hraje posilování zájmu žáků (vhodná motivace a činnost). Vzdělávání v této oblasti vede k pochopení hodnoty zdraví, smyslu zdravotní prevence i problémů spojených s poškozením zdraví a uvědomění si povinnosti péče o své zdraví v přiměřené míře věku a schopnostem.

Vzdělávací obsah oblasti Člověk a zdraví prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí, které jej doplňují, rozšiřují a využívají. Žáci se seznamují s různým nebezpečím, které ohrožuje zdraví v běžných i mimořádných situacích, osvojují si dovednosti a způsoby chování a rozhodování, které vedou k zachování a posílení zdraví. Tím je zajištěno utváření dovedností a návyků v oblasti zdravého životního stylu, osobní a duševní hygieny, výživy, pohybových aktivit apod.

Obsah vzdělávací oblasti je realizován vzdělávacích oborech **Výchova ke zdraví** a **Tělesná výchova**, do níž je zahrnuta *Zdravotní tělesná výchova*. Tyto vzdělávací obory jsou zároveň vyučovacími předměty.

Vzdělávací obor **Výchova ke zdraví** navazuje na obsah vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* na 1. stupni ZŠ. Poskytuje žákům základní informace o člověku v souvislosti s preventivní ochranou jejich zdraví. Vede je ke zdravému způsobu života, k péči o své zdraví, jeho zlepšení a posílení. Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné návyky, rozvíjejí sociální dovednosti a komunikaci, dovednosti odmítat škodlivé látky, předcházet úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v různých situacích.

Vzdělávací obor **Tělesná výchova** umožňuje žákům aktivně využívat a ovlivňovat vlastní pohybové možnosti s ohledem na zdravotní a pohybové omezení. Ve shodě s věkem, postižením a pohybovými možnostmi je vede od spontánního pojetí pohybu k řízené pohybové aktivitě a vlastní pohybové seberealizaci.

5.8.1 Výchova ke zdraví

Charakteristika vyučovacího předmětu

Tento vyučovací předmět přináší žákům základní poznání o člověku v souvislostech s preventivní ochranou jeho zdraví. Učí žáky aktivně rozvíjet a chránit zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a být za ně odpovědný. Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné zdravotně preventivní návyky, rozvíjejí dovednosti odmítat škodlivé látky, předcházet úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v každodenních i mimořádných situacích. Rozšiřují a prohlubují si poznatky o rodině, škole a společenství vrstevníků, o přírodě člověku i vztazích mezi lidmi a učí se tak dívat na vlastní činnosti z hlediska zdravotních potřeb a životních perspektiv dospívajícího jedince a rozhodovat se ve prospěch zdraví.

Vyučovací předmět **Výchova ke zdraví** směřuje žáky k utváření a rozvoji **klíčových kompetencí**.

Kompetence k učení

- Získávání orientace v základních názorech na zdraví a uplatňování preventivních činností podporujících zdraví.
- Postupným učením vést k pochopení významu zdraví jako nejdůležitější životní hodnoty.

Kompetence k řešení problémů

- Na základě příkladů zkoumat příčiny poškození zdraví – nevyvážený stav tělesné, duševní i sociální pohody.
- Hledat odpovědi na otázky spojené se změnami (fyziologické, psychologické, sociologické) v dospívání.
- Přemýšlet o východiscích ze situací ohrožujících zdraví vlastní i druhých.
- Zaměřit se na hledání preventivních opatření patologických jevů.

Kompetence komunikativní

- Otevírat prostor pro dialog a diskusi v dané problematice na úrovni třídy, školy.
- Rozšiřovat možnosti získání potřebných informací (mediální zprávy, internet, přednášky s besedou, ...),
- Ukázat žákům, že vyslechnout názor kompetentních lidí (nejen odborníků) může být přínosem.

Kompetence sociální a personální

- Zprostředkování poznání člověka jako biologického jedince závislého v jednotlivých etapách života na způsobu vlastního jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě prostředí.

- Vést k osobní zodpovědnosti a péči o své zdraví, včetně snahy o jeho zlepšení a posílení.

Kompetence občanské

- Vysvětlit žákům úlohu společnosti v dané problematice (instituce, organizace, sdružení, centra ...).
- Poukázat na propojení zdraví a zdravých mezilidských vztahů se základními etickými a morálními postoji, které se vztahují k obecně platným principům naší společnosti.

Kompetence pracovní

- Při různých aktivitách přesvědčovat žáky o nutnosti ochrany zdraví svého i druhých.
- Vést žáky k tomu, aby dodržovali pravidla zdravého životního stylu a naučili se odmítání škodlivých látek neslučitelných se zdravím.
- Podporovat a pomáhat při zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností.

Kompetence digitální

- Vést žáky k uvědomění si základních životních potřeb a jejich naplňování ve shodě se zdravím
- Respektovat svůj zdravotní stav i svých vrstevníků, v rámci svých možností usilovat o aktivní podporu zdraví

2. stupeň (Výchova ke zdraví)

Očekávané výstupy 2. stupeň (9. třída)

Žák:

- *chápe význam dobrého soužití mezi vrstevníky i členy rodiny,*
- *uvědomuje si základní životní potřeby a jejich naplňování ve shodě se zdravím,*
- *respektuje zdravotní stav svůj i svých vrstevníků a v rámci svých možností usiluje o aktivní podporu zdraví,*
- *projevuje zdravé sebevědomí a preferuje ve styku s vrstevníky pozitivní životní cíle, hodnoty a zájmy,*
- *dodržuje správné stravovací návyky a v rámci svých možností uplatňuje zásady správné výživy a zdravého stravování,*
- *svěří se se zdravotním problémem,*
- *dává do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a provozováním hazardních her,*
- *uplatňuje osvojené sociální dovednosti při kontaktu se sociálně patologickými jevy,*

- *zaujímá odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí,*
- *uplatňuje způsoby bezpečného chování v sociálním kontaktu s vrstevníky, při komunikaci s neznámými lidmi, v konfliktních a krizových situacích a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc; ví o centrech odborné pomoci, vyhledá a použije jejich telefonní čísla,*
- *chová se odpovědně při mimořádných událostech a prakticky využívá základní znalosti první pomoci při likvidaci následků hromadného zasažení obyvatel.*

Učivo:

Vztahy mezi lidmi a formy soužití

- **vztahy ve dvojici** – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství
- **vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity** – rodina, škola, vrstevnická skupina, zájmová skupina

Změny v životě člověka a jejich reflexe

- **dětství, puberta, dospívání** – tělesné, duševní a společenské změny
- **sexuální dospívání a reprodukční zdraví** – prevence rizikového sexuálního chování, předčasná sexuální zkušenost, antikoncepce, těhotenství a rodičovství mladistvých, poruchy pohlavní identity
- **základy péče o dítě**

Zdravý způsob života a péče o zdraví

- **výživa a zdraví** – zásady zdravého stravování, pitný režim, vliv životních podmínek a způsobu stravování na zdraví, specifické druhy výživy, poruchy příjmu potravy
- **tělesná a duševní hygiena, denní režim** – zásady osobní, intimní a duševní hygieny, otužování, denní režim, vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit, význam pohybu pro zdraví
- **ochrana před přenosnými i nepřenositelnými chorobami, chronickým onemocněním a úrazy** – základní cesty přenosu nákaz a jejich prevence (nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, stykem se zvířaty), bezpečné způsoby chování, preventivní a lékařská péče, chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě)

Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence, podpora zdraví

- **stres a jeho vztah ke zdraví** – kompenzační, relaxační a regenerační techniky k překonávání únavy, stresových reakcí a k posilování duševní odolnosti
- **autodestruktivní závislosti** – psychická onemocnění, násilí namířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečný internet, násilné chování, těžké životní situace a jejich zvládání, trestná činnost, dopink ve sportu
- **skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita** – šikana a jiné projevy násilí, formy sexuálního zneužívání dětí, kriminalita mládeže, komunikace se službami odborné pomoci
- **bezpečné chování a komunikace** – komunikace s vrstevníky a neznámými lidmi, bezpečný pohyb v rizikovém prostředí, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a vzájemná pomoc v krizových situacích a v situacích ohrožení
- **dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví** – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, rizika silniční dopravy
- **manipulativní reklama a informace** – reklamní vlivy a působení sekt
- **ochrana člověka za mimořádných událostí** – prevence vzniku mimořádných událostí, ochrana člověka za mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování
- **podpora zdraví a její formy** – prevence a intervence, působení na změnu kvality prostředí a chování jedince, odpovědnost jedince za zdraví

Osobností a sociální rozvoj

- **sebepoznání a sebepojetí** – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem, zdravé a vyrovnané sebepojetí
- **seberegulace a sebeorganizace činností a chování** – cvičení sebereflexe, sebekontroly, sebeovládání a zvládání problémových situací, stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení
- **psychohygiena** – sociální dovednosti pro předcházení a zvládání stresu, hledání pomoci při problémech
- **mezilidské vztahy a komunikace** – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, rozvíjení schopnosti komunikace, chování podporující dobré vztahy
- **morální rozvoj** rozvíjení rozhodovacích dovedností, dovednosti pro řešení problémů v mezilidských vztazích, pomáhající a prosociální chování

5.8.2 Tělesná výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Tělesná výchova jako součást komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Pohybové vzdělání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje.

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činnosti, které jsou kontraindikací jejich oslabení. Základní vzdělávání tak reaguje na situaci v moderní společnosti, která v mnohém život usnadňuje, ale paradoxně tím vyvolává už v dětském věku četná zdravotní oslabení, která je nutné napravovat a korigovat.

Vyučovací předmět **Tělesná výchova** je zařazen do všech ročníků na obou stupních základní školy.

Vzdělávací proces v tomto předmětu pomáhá k utváření a rozvíjení **klíčových kompetencí**.

Kompetence k učení

- Poznávání vlastních pohybových schopností a jejich individuální rozvoj.
- Prožívání souvislostí mezi tělesnou kondicí a psychickou pohodou.
- Systematické sledování vývoje vlastní fyzické zdatnosti.
- Vysvětlování nepostradatelnosti pohybových aktivit pro zdravý vývoj jedince.

Kompetence k řešení problémů

- Přemýšlení o problému při ovládnutí cviku, sportovního prvku a hledání tréninkové cesty k jeho odstranění.
- Hledání vhodné taktiky v individuálních i kolektivních sportech.

- Rozvoj pozitivního myšlení i v případě dílčích nezdarů.

Kompetence komunikativní

- Vyslechnutí a přijetí pokynů vedoucího družstva.
- Otevírání prostoru diskusi o taktice družstva.
- Rozšiřování komunikačních prostředků (odborná terminologie, povely, signály ...).
- Sledování záznamů a obrazových materiálů ze sportovních činností a jejich prezentace.

Kompetence sociální a personální

- Dodržování pravidel fair play.
- Prezentace a podpora myšlenek olympijského hnutí.
- Rozvoj spolupráce uvnitř kolektivu sportovního družstva.
- Rozdělování a přijímání úkolů v rámci sportovního družstva.
- Podpora aktivity jedince.

Kompetence občanské

- Podpora aktivního sportování i všech vhodných pohybových aktivit.
- Objasnění a podání příkladů proč je tato oblast nutná v moderní společnosti.
- Emoční i věcné seznámení se škodlivostí požívání drog a jiných škodlivin.

Kompetence pracovní

- Při sportovních aktivitách vysvětlit žákům nutnost ochrany zdraví svého i druhých, první pomoc při úrazech lehčího charakteru.
- Seznamovat je s možnými riziky při pohybových činnostech, hledat cesty jejich prevence a minimalizace.
- Nácvik stereotypů dodržování hygienických pravidel při tělesných aktivitách.
- Zpracovávání a prezentace naměřených výkonů.
- Příklady nutnosti dodržování pravidel ve sportu, v celém životě.

Kompetence digitální

- Vnímat digitální prostředí jako zdroj učení, ale i zábavy s ohledem na dodržování hygienických pravidel. Uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení.
- Motivovat žáky k využívání programů, aplikací a webových stránek pro vyhledávání dalších možností pohybových činností.

1. stupeň (Tělesná výchova)

Očekávané výstupy 1. období (3. třída)

Žák:

- *zvládá podle pokynů přípravu na pohybovou činnost,*
- *dodržuje základní zásady bezpečnosti při pohybových činnostech a má osvojeny základní hygienické návyky při pohybových aktivitách,*
- *reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti,*
- *projevuje kladný postoj k motorickému učení a pohybovým aktivitám,*
- *zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle, individuálních předpokladů.*

Očekávané výstupy 2. období (5. třída)

Žák:

- *chápe význam tělesné zdatnosti pro zdraví a začleňuje pohyb do denního režimu,*
- *zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení v souvislosti s vlastním svalovým oslabením,*
- *zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových, možností a schopností,*
- *uplatňuje hygienické a bezpečnostní zásady pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné pohybové činnosti,*
- *reaguje na pokyny k provádění vlastní pohybové činnosti,*
- *dodržuje pravidla her a jedná v duchu fair play,*
- *zlepšuje svou tělesnou kondici, pohybový projev a správné držení těla,*
- *zvládá podle pokynu základní přípravu organismu před pohybovou činností i uklidnění organismu po ukončení činnosti a umí využívat cviky na odstranění únavy.*

Učivo:

Činnosti ovlivňující zdraví

- **význam pohybu pro zdraví** pohybový režim, délka a intenzita pohybu, spontánní pohybové činnosti a hry
- **příprava organismu** – příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, protahovací cvičení
- **zdravotně zaměřené činnosti** – správné držení těla, průpravná, koordinační, kompenzační, relaxační, psychomotorická, dechová a jiná zdravotně zaměřená cvičení

- **rozvoj rychlostních, vytrvalostních, silových a koordinačních schopností**
- **hygiena při Tv** – osobní hygiena, hygiena cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí
- **bezpečnost při pohybových činnostech** v různém prostředí, první pomoc při úrazech v podmínkách Tv

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

- **pohybové hry** – pohybové činnosti jednotlivce, dvojic a skupin, pohybové hry s různým zaměřením a využitím tradičního i netradičního náčiní, bez náčiní, motivační, tvořivé a napodobivé hry, vytváření vlastních modifikací osvojených pohybových her
- **základy gymnastiky** – průpravná cvičení, jednoduchá akrobatická cvičení, cvičení s náčiním a na nářadí
- **rytmická a kondiční cvičení** – vyjádření rytmu pohybem, sladění jednoduchého pohybu s hudbou, jednoduché tanečky
- **průpravná úpolová cvičení** – přetahy, přetlaky
- **základy atletiky** průpravné atletické činnosti, běhy – rychlostní běh na krátké vzdálenosti, motivovaný vytrvalostní běh (podle schopnosti žáků), skok do dálky, hod míčkem
- **základy sportovních her** – průpravné hry, základní manipulace s míčem, pálkou či jiným herním náčiním odpovídající velikosti a hmotnosti, základní herní činnosti jednotlivce, hry se zjednodušenými pravidly
- **turistika a pobyt v přírodě** – chování v přírodě, ochrana přírody, chůze v terénu
- **plavání** – hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, hry ve vodě, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (podle možnosti)
- **pobyt v zimní přírodě** – lyžování, bruslení (podle možnosti), hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu a bezpečnosti při jízdě na lyžích, bruslích, sáňkách a bobech
- **další pohybové činnosti a netradiční sporty** – (dle možnosti)

Činnosti podporující pohybové učení

- **organizace při Tv** – základní organizační činnosti
- **komunikace v Tv** – základní odborná tělocvičná terminologie osvojovaných činností, smluvené povely a signály
- **pravidla zjednodušených osvojovaných pohybových činností** – her, soutěží
- **zásady jednání a chování** – fair play, olympijské ideály a symboly
- **měření a posuzování pohybových dovedností** – základní pohybové testy, měření výkonů
- **informace o pohybových činnostech**

2. stupeň (Tělesná výchova)

Očekávané výstupy 2. stupeň (9. třída)

Činnosti ovlivňující zdraví

Žák:

- *usiluje o zlepšení a udržení úrovně pohybových schopností a o rozvoj pohybových dovedností základních sportovních odvětví včetně zdokonalování základních lokomocí,*
- *cíleně se připraví na pohybovou činnost a její ukončení; využívá základní kompenzační a relaxační techniky k překonání únavy,*
- *odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se zdravím a sportem,*
- *vhodně reaguje na informace o znečištění ovzduší a tomu přizpůsobuje pohybové aktivity,*
- *uplatňuje základní zásady poskytování první pomoci a zvládá zajištění odsunu raněného,*
- *uplatňuje bezpečné chování v přírodě a v silničním provozu*
- *chápe zásady zatěžování; jednoduchými zadanými testy změří úroveň své tělesné zdatnosti.*

Učivo:

- **význam pohybu pro zdraví** – pohybový režim, pohybové aktivity, rekreační (výkonnostní sport)
- **rozvoj rychlostních, vytrvalostních, silových a koordinačních schopností**
- **zdravotně orientovaná zdatnost** – kondiční programy, manipulace se zatížením
- **prevence a korekce jednostranného zatížení a svalových dysbalancí** – průpravná, kondiční, koordinační, kompenzační, vyrovnávací, relaxační cvičení, cvičení ke správnému držení těla, korekce jednostranného zatížení a jiná zdravotně zaměřená cvičení
- **hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech** – hygiena, vhodné oblečení a obutí v nestandardním prostředí, improvizované ošetření a odsun raněného

Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

Žák:

- *zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikuje je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech,*
- *posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí příčiny nedostatků.*

Učivo:

- **pohybové hry s různým zaměřením, netradiční pohybové hry**
- **gymnastika** – akrobacie, přeskoky, cvičení s náčiním a na nářadí
- **rytmické a kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem** – základy rytmické gymnastiky, jiné kondiční formy cvičení s hudbou a rytmickým doprovodem, cvičení s náčiním, tance
- **průpravné cviky** – střehový postoj, držení, pohyb v postoji
- **atletika** – starty, rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu (podle schopností a možností žáků), základy překážkového a štafetového běhu, skok do dálky, skok do výšky, hod míčkem, hod granátem, podle možnosti vrh koulí
- **sportovní hry** – herní činnost jednotlivce, herní kombinace, utkání podle pravidel pro danou věkovou kategorii
- **turistika a pobyt v přírodě** – základní poznatky z turistiky, přesun a chůze v terénu, táboření, základní turistické dovednosti, ochrana přírody, modifikace orientačního závodu, příprava a dokumentace turistické akce
- **plavání** (podle možnosti) – další plavecké dovednosti, zdokonalení plaveckého způsobu, případně další plavecký způsob, skok do vody, prvky zdravotního plavání
- **pobyt v zimní přírodě lyžování, snowboarding, bruslení** (dle možnosti), bezpečnost pohybu v zimní krajině
- **další** (i netradiční) pohybové činnosti (podle podmínek)

Činnosti podporující pohybové učení

Žák:

- *užívá osvojovanou odbornou terminologii na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka,*
- *naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu,*
- *dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji,*
- *rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka,*
- *sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotí je,*
- *spolurozhoduje osvojované hry a soutěž.*

Učivo

- **komunikace v Tv** – odborná tělocvičná terminologie osvojovaných činností, smluvené povely, signály, gesta, značky, vzájemná komunikace při osvojovaných pohybových činnostech

- **organizace prostoru a pohybových činností** – v nestandardních podmínkách, sportovní výstroj a výzbroj – výběr, ošetřování
- **historie a současnost sportu** – významné sportovní soutěže a sportovci
- **pravidla osvojovaných pohybových činností** - her, závodů, soutěží
- **zásady jednání a chování v různém prostředí a při různých činnostech**
- **měření výkonů, posuzování pohybových dovedností**

Zdravotní tělesná výchova – 1. období

Žák:

- *uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy,*
- *zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením.*

Zdravotní tělesná výchova – 2. období

Žák:

- *zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování,*
- *zvládá základní techniku speciálních cvičení;*
- *koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele,*
- *upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením.*

Učivo

- vše podle konkrétních potřeb žáka, v případě potřeby se postupuje podle lékařského doporučení.
- modifikace učiva tělesné výchovy

Zdravotní tělesná výchova – 2. stupeň

Žák:

- *uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení,*
- *zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení,*
- *vyhýbá se činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení.*

Učivo

- vše podle konkrétních potřeb žáka, v případě potřeby se postupuje podle lékařského doporučení.

- modifikace učiva tělesné výchovy, pohybové činnosti v návaznosti na vzdělávací obsah TV – s přihlédnutím ke konkrétnímu druhu a stupni oslabení

Tělesná výchova představuje nejdůležitější formu pohybového učení a pohybové kultivace žáků. Je hlavním zdrojem poznatků a námětů pro zdravotní, rekreační i sportovní využití pohybu v režimu školy i v mimoškolních aktivitách. Mezi podmínky úspěšné práce patří: atmosféra důvěry, úzká spolupráce, radostný prožitek, splnitelné cíle, individuální přístup s ohledem na daného jedince.

5.9 Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast postihuje široké spektrum pracovních činností technologií, vede žáky k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti.

Koncepce vzdělávací oblasti vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Je cíleně zaměřována na praktické pracovní dovednosti a návyky. Využívá znalostí získaných v jiných oblastech vzdělávání i zkušeností nabytých v běžném životě. Tvůrčí myšlenkové spoluúčast žáka tvoří neodmyslitelnou součást celého výchovně vzdělávacího procesu. Těmito skutečnostmi se odlišuje od ostatních vzdělávacích oblastí a je jejich určitou protiváhou. Doplňuje tak celé základní vzdělávání o důležitou složku nezbytnou pro uplatnění člověka v praxi.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Člověk a svět práce** je rozdělen na **prvním stupni** na čtyři tematické okruhy:

- Práce s drobným materiálem
- Práce montážní a demontážní
- Pěstitelské práce
- Příprava pokrmů

Na **druhém stupni** základní vzdělávání je daná oblast rozdělena do sedmi následujících okruhů:

- Práce s technickými materiály
- Práce s ostatními materiály
- Práce montážní a demontážní
- Pěstitelské práce a chovatelství

- Provoz a údržba domácnosti
- Příprava pokrmů
- Svět práce

Výběr a způsob realizace jednotlivých okruhů oblasti Člověk a svět práce v rámci předmětu **Pracovní výchova** bude částečně závislý na daných podmínkách a možnostech školy (materiální, finanční ...) a schopnostech žáků. Proto předpokládáme v tomto směru možnost aktuálních korekcí tak, aby charakteristika i hlavní cíle vzdělávací oblasti byly zachovány.

5.9.1 Pracovní výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vzdělávací proces zahrnuje široké spektrum nejen manuálních činností, ale i činností rozvíjející klíčové kompetence, které vedou žáky k získání souboru vědomostí, základních pracovních dovedností a návyků v různých oblastech lidské činnosti. Cíleně se zaměřuje a systematicky ovlivňuje rozvíjení komunikačních, motorických a tvořivých schopností, zmírňuje motorické poruchy, zdokonaluje kognitivní funkce, stimuluje řeč a myšlení. Vede žáky k pozitivnímu vztahu k práci a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků, k budoucímu pracovnímu zařazení. Přispívá k úspěšné integraci ve společnosti s cílem vést plnohodnotný život.

Výchovně vzdělávací proces v tomto vyučovacím předmětu směřuje k utváření a rozvíjení **klíčových kompetencí**.

Kompetence k učení

- Praktické osvojování práce podle návodu.
- Poznávání vlastností různých materiálů, surovin a jejich použitelnost.
- Používání vhodných nástrojů, náradí a pomůcek při práci i v běžném životě.
- Vedení k nutnosti organizace, přípravy a plánování činnosti.
- Předkládání dostatečného množství příkladů pro pochopení jednoduché technické dokumentace.
- Poznávání výhod pořizování náčrtu při nejrozličnějších činnostech.
- Osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí.

Kompetence k řešení problémů

- Uvědomování si potřeby praktického ověřování řešení problémů.

- Aplikace řešení při obdobných zadání a hledání nových způsobů využití dovedností.
- Předkládání dostatečného množství příkladů nutnosti být schopen prakticky používat osvojené poznatky.
- Otevření prostoru zejména u starších žáků pro zodpovědné rozhodování o vlastní profesní orientaci, seznamování žáků s možnostmi poradenství v této oblasti.

Kompetence komunikativní

- Vedení k účinné komunikaci při pracovních činnostech.
- Rozšiřování slovní zásoby (např. technická dokumentace, práce s různými materiály, příprava pokrmů, práce montážní demontážní, pěstitelské práce).
- Výklad pojmů souvisejících se širokým spektrem pracovních činností, profesní orientací... .
- Předkládání dostatku podnětů a příležitostí pro vlastní prezentaci žáků.

Kompetence sociální a personální

- Spolupráce ve dvojici a v malé skupině.
- Přiřazování různých rolí v pracovní skupině a jejich prožívání.
- Vytrvalost, soustavnost, přesnost a systematickosti při plnění zadaných úkolů.
- Možnost uplatnění vlastních nápadů.
- Zážitek uvědomování si potřeby ohleduplnosti na pracovišti.
- Poznání, že technika jako součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka.

Kompetence občanské

- Vedení k zodpovědnému plnění dílčích úkolů při týmové práci.
- Umožnění tvořivého přístupu jednotlivců v rámci skupiny.
- Podpora pozitivního vztahu ke společné práci i jejím výsledkům.
- Otvírání prostoru pro pochopení různých činností člověka ve vztahu k životnímu prostředí, včetně nutnosti jeho ochrany.

Kompetence pracovní

- Vedení k pozitivnímu vztahu k práci a k jejímu provedení v co nejlepší kvalitě.
- Předkládání srovnání hospodárnosti různých postupů, které vedou k témuž cíli.

- Vyhledávání možných rizik při různých činnostech a hledání cest k jejich minimalizaci.
- Seznamování s konkrétními aktivitami od záměrů až po jejich realizaci.
- Poznání pracovních činností, které napomáhají vytváření možných zálib, vhodných volnočasových aktivit a jsou uplatnitelné v každodenním životě.
- Vytváření prostoru pro přijímání promyšlených rozhodnutí o dalším vzdělávání, profesní orientaci a společenském uplatnění v této oblasti.

Kompetence digitální

- Seznamovat žáky s výhodami video-návodů při tvorbě vlastních výrobků
- Podporovat žáky k tomu, aby vyhledávali pracovní postupy a návody (příprava pokrmů, péče o rostliny, práce s drobným materiálem, konstrukční činnosti) v doporučených online zdrojích

1. stupeň (Pracovní výchova)

Práce s drobným materiálem

Očekávané výstupy 1. období (3. třída)

Žák:

- *zvládá základní manuální dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami,*
- *vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů,*
- *pracuje podle slovního návodu a předlohy i video-návodu.*

Očekávané výstupy 2. období (5. třída)

Žák:

- *vytváří přiměřenými pracovními postupy různé výrobky z daného materiálu,*
- *využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem vlastní fantazii,*
- *volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu,*
- *udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce,*
- *poskytne první pomoc při drobném poranění.*

Učivo:

- **vlastnosti materiálu a jeho užití** – přírodniny, modelovací hmota, papír a karton, textil, drát, fólie aj.
- **pracovní pomůcky a nástroje** – funkce a využití

- **jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce** – tvorba dle předlohy, náčrtu i video-návodu, vyhledávání a volba vhodného materiálu a pomůcek
- **lidové zvyky, tradice, řemesla** – užití některých jednoduchých technik zpracování vybraných materiálů

Konstrukční činnosti

Očekávané výstupy 1. období (3. třída)

Žák:

- *zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi.*

Očekávané výstupy 2. období (5. třída)

Žák:

- *provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž,*
- *pracuje podle slovního návodu či video-návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu,*
- *udrží pořádek na svém pracovním místě,*
- *dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce,*
- *poskytne první pomoc při drobném úrazu,*
- *užívá jednoduché pracovní nástroje a pomůcky.*

Učivo

- **stavebnice** – plošné, prostorové, konstrukční, sestavování jednoduchých modelů
- **práce s návodem (i video-návodem), předlohou, jednoduchým náčrtem,**
- **montáž a demontáž jednoduchých předmětů**

Pěstitelské práce

Očekávané výstupy 1. období (3. třída)

Žák:

- *provádí pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích a popíše jeho výsledky,*
- *pečuje o nenáročné rostliny.*

Očekávané výstupy 2. období (5. třída)

Žák:

- *dodržuje základní podmínky a užívá postupy pro pěstování vybraných rostlin*
- *ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny a provádí pěstitelská pozorování,*
- *volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní,*
- *dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu na zahradě.*

Učivo:

- **základní podmínky pro pěstování rostlin** – půda a její zpracování, výživa rostlin, osivo
- **pěstování rostlin** – ze semen v místnosti, na zahradě (okrasné rostliny, léčivky, koření, zelenina aj.)
- **pěstování pokojových rostlin** – podmínky pro pěstování
- **zásady bezpečné práce s rostlinami**

Příprava pokrmů

Očekávané výstupy 1. období (3. třída)

Žák:

- *upraví stůl pro jednoduché stolování,*
- *chová se vhodně při stolování.*

Očekávané výstupy 2. období (5. třída)

Žák:

- *uvede základní vybavení kuchyně,*
- *připraví samostatně jednoduchý pokrm,*
- *dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování při stolování,*
- *udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce,*
- *poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni,*
- *uplatňuje zásady správné výživy.*

Učivo:

- **základní vybavení kuchyně**
- **potraviny** – výběr, nákup a skladování potravin
- **stolování** – jednoduchá úprava stolu, pravidla správného stolování
- **bezpečná obsluha spotřebičů** – základní technika v kuchyni

2. stupeň (Pracovní výchova)

Očekávané výstupy – 2. stupeň (9. třída)

Práce s technickými materiály

Žák:

- *získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech,*
- *provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň,*
- *řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí,*
- *organizuje svoji pracovní činnost,*
- *pracuje s jednoduchou technickou dokumentací, orientuje se v pracovních postupech a návodech,*
- *dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím,*
- *poskytne první pomoc při úrazu,*
- *rozlišuje různé druhy materiálů a zná jejich vlastnosti - zvolí vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovávaného materiálu, správně vybere a používá vhodné pracovní nástroje a pomůcky,*
- *dovede pracovní postupy k finálnímu výrobku,*
- *dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce,*
- *poskytuje první pomoc při drobném úrazu.*

Učivo:

- **materiály** – vlastnosti, užití v praxi (dřevo, kov, plasty)
- **pracovní pomůcky** - nářadí a nástroje pro ruční opracování
- **jednoduché pracovní operace a postupy, organizace práce**
- **technologické postupy** - technické náčrtu, výkresy a návody (video-návody)
- **úloha techniky v životě člověka** – zneužití techniky, technika a životní prostředí
- **řemesla a tradice**

Design a konstruování

Žák:

- *sestaví podle návodu, náčrtu, plánu daný model*
- *ovládá montáž a demontáž jednoduchého zařízení,*
- *provádí údržbu jednoduchých předmětů a zařízení*
- *dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce a bezpečnostní předpisy*
- *poskytne první pomoc při úrazu*

Učivo:

- různé druhy stavebnic – samostatná práce s využitím plánů, návodů, předloh, jednoduchých programů a aplikací
- vlastní tvorba náčrtů, schémat.

Pěstitelské práce

Žák:

- volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin,
- pěstuje a ošetřuje květiny v interiéru a využívá je k výzdobě,
- používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu,
- prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty,
- dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce
- poskytne první pomoc při úrazu způsobeném zvířaty a při styku s jedovatými rostlinami.

Učivo:

- **základní podmínky pro pěstování** – půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy
- **zelenina** – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování, pěstování vybraných druhů zeleniny
- **okrasné rostliny** – pokojové květiny, pěstování vybraných okrasných květin (dřevin), využití květin v exteriéru a interiéru, aranžování a jednoduchá vazba květin
- **ovocné rostliny** (dle možnosti) – druhy a způsob pěstování
- **léčivé rostliny, koření** – pěstování vybraných rostlin, rostliny a zdraví člověka, léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté, rostliny jako drogy a jejich zneužívání, alergie
- **chovatelství** – chov zvířat v domácnosti, podmínky chovu, hygiena a bezpečnost chovu, kontakt se zvířaty

Provoz a údržba domácnosti

Žák:

- provádí jednoduché operace platebního styku,
- ovládá jednoduché pracovní postupy při základních činnostech v domácnosti a orientuje se v návodech k obsluze běžných domácích spotřebičů,
- správně zachází s pomůckami, nástroji, náradím a zařízením, provádí drobnou domácí údržbu, používá vhodné prostředky při práci v domácnosti,
- dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy a poskytne první pomoc při úrazu elektrickým proudem nebo chemikálií.

Učivo:

- **finance a provoz domácnosti** – rozpočet, příjmy, výdaje, platby, hotovostní a bezhotovostní platební styk, energie, voda a jejich úspora
- **údržba v domácnosti** – údržba a úklid, prostředky, postupy, bezpečnost při styku s čisticími prostředky, údržba oděvů a textilií, postupy, práce a čisticí prostředky a zacházení s nimi, elektrické spotřebiče – funkce a užití, ovládání, ochrana a údržba, bezpečnost provozu, nebezpečí úrazu elektrickým proudem

Příprava pokrmů

Žák:

- *používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče,*
- *připraví jednoduché pokrmy podle daných postupů v souladu se zásadami zdravé výživy,*
- *dodržuje základní principy stolování a obsluhy u stolu,*
- *dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni.*

Učivo:

- **kuchyně** – základní vybavení, udržování pořádku a čistoty, bezpečnost a hygiena provozu
- **potraviny** – skupiny potravin, sestavování jídelníčku, způsoby konzervace
- **příprava pokrmů** – úprava pokrmů za studena, základní způsoby tepelné úpravy, základní postupy při přípravě pokrmů a nápojů, zásady zdravé výživy
- **úprava stolu a stolování** – jednoduché prostírání, obsluha a chování u stolu, slavnostní stolování v rodině, zdobné prvky a květiny na stole

Práce s laboratorní technikou

Žák:

- *vybere a prakticky využívá pracovní postup konkrétní laboratorní činnosti a dodrží kázeň při práci s přístroji, zařízením a pomůckami nutnými pro konání pozorování, měření, experimentu,*
- *dodržuje hygienu práce a zásady bezpečné práce s laboratorní technikou, příslušnými nástroji, přístroji a pomůckami při laboratorních činnostech,*
- *poskytne první pomoc při úrazu v laboratoři,*

Učivo:

- **jednoduché pokusy** – oblasti (svět kolem nás, lidské tělo, elektřina a magnety, svět přírody, světlo a tma, tlačení a tahání).

Využití digitálních technologií

Žák:

- *ovládá základní funkce vybraných digitálních zařízení, postupuje podle návodu k použití, při problémech vyhledá pomoc či expertní službu,*
- *propojuje vzájemně jednotlivá vybraná digitální zařízení,*
- *pracuje uživatelským způsobem s mobilními technologiemi v situacích, které odpovídají okruhu jeho zájmů a potřeb,*
- *ošetřuje digitální techniku a chrání ji před poškozením,*
- *dodržuje základní hygienická a bezpečnostní pravidla a předpisy při práci s digitální technikou a poskytne první pomoc při úrazu.*

Učivo:

- **digitální technika** – práce s počítačem a periferními zařízeními, digitálním fotoaparátem, mobilním telefonem a pod.
- **digitální technologie** – možnosti propojení zařízení a přenosu dat
- **mobilní služby** – operátoři, tarify

Svět práce (8. a 9. ročník)

Žák:

- *Se orientuje v pracovních činnostech vybraných profesí, v učebních oborech a středních školách,*
- *posoudí své možnosti v oblasti profesní, případně pracovní orientace přihlédnutím k potřebám běžného života,*
- *využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného dalšího vzdělávání,*
- *prokáže v modelových situacích prezentaci své osoby při ucházení se o zaměstnání,*
- *byl seznámen s právy a povinnostmi zaměstnanců a zaměstnavatelů,*
- *byl seznámen s možnostmi využití poradenské pomoci v případě neúspěšného hledání zaměstnání,*

Učivo:

- **trh práce** – povolání lidí, druhy pracovišť, charakter a druhy pracovních činností, požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní
- **volba profesní orientace** – základní principy, osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, vlivy na volbu profesní orientace, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb

- **možnosti vzdělávání** – náplň učebních a studijních oborů, informace o dalším vzdělávání
- **zaměstnání** – způsoby hledání (s využitím moderní technologie), pohovor u zaměstnavatele, informační základna pro volbu povolání, problémy nezaměstnanosti, úřady práce, práva a povinnosti vyplývající z pracovního poměru,
- **podnikání** – nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání
- vyhledávání informací na internetu

6 Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

Nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu ve škole jsou činnosti spojené s hodnocením žáků (zákon č. 561/2004 Sb.). Každý pedagog tuto činnost vykonává ve výuce (ale i mimo ni) po celý školní rok. Při hodnocení je nutné zohlednit specifické zvláštnosti, individuální potřeby a možnosti žáků.

Cílem hodnocení je poskytnout žákovi zpětnou vazbu, prostřednictvím které získává informace o tom, jak danou problematiku zvládá, jak dovede zacházet s tím, co se naučil, v čem se zlepšil a v čem ještě chybuje. Nedílnou součástí hodnocení musí být konkrétní návod, jak má žák postupovat, aby přetrvávající nedostatky odstranil.

Hodnocení by mělo mít motivační charakter, nesmí být zaměřeno primárně na srovnání žáka s jeho spolužáky, mělo by se soustředit na individuální pokrok každého žáka, respektive na hodnocení naplnění předem stanovených požadavků. Součástí hodnocení žáka ve škole je též hodnocení jeho chování a projevu. Vedeme žáky k sebekontrolě a sebehodnocení jako okamžité zpětné vazby jeho výkonu a pokroku.

Velmi cenným nástrojem pro hodnocení práce žáků je žákovské „portfolio“. Jedná se o shromažďování materiálů různého druhu tak, aby dokumentovaly stav vědomostí a dovedností žáka, případně úroveň osvojení jednotlivých kompetencí ve vzdělávání. Materiály mají různou podobu a vypovídají i o tom, jak se žák vyrovnal s dovedností sebehodnocení své práce. Žáci mohou po dohodě s vyučujícím do svého portfolia zařazovat i osobní záznamy o úspěších v mimoškolní činnosti.

Základním předpokladem progresivního způsobu hodnocení je, aby žáci byli předem seznámeni s výukovými cíli, očekávanými požadavky pro daný ročník – specifikovanými pro hodnocené období.

Konkrétní způsoby hodnocení a hodnotící kritéria jsou uvedena v aktuálním školním řádu. Hodnocení je vždy vztaženo k plnění očekávaných výstupů a naplňování klíčových kompetencí formulovaných v učebních osnovách jednotlivých předmětů ŠVP.

7 Závěr

Naše speciální školství má tradičně uznávanou vysokou úroveň. Proč tedy měnit to, co je dobré a funguje?

Obsah

1	IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	2
2	CHARAKTERISTIKA ŠKOLY – SPECIÁLNÍCH TŘÍD	4
2.1	Velikost a úplnost školy	4
2.2	Vybavení školy	4
2.3	Ročníkové a celoškolní projekty, mezinárodní spolupráce	4
2.4	Spolupráce s rodiči	5
2.5	Partneři speciálních tříd	5
3	CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU.....	6
3.1	Pojetí školního vzdělávacího programu.....	6
3.2	Cíle vzdělávacího programu	7
3.3	Výchovné a vzdělávací strategie	10
3.4	Klíčové kompetence a strategie jejich naplňování	11
3.5	Průřezová témata a jejich začlenění do základního vzdělávání	14
3.6	Poskytování poradenských služeb ve škole	18
3.6.1	Zaměření poradenských služeb:	18
3.6.2	Kariérové poradenství	18
3.6.3	Prevence sociálně patologických jevů	18
3.6.4	Psychologická péče	19
3.7	Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	19
3.8	Péče o talentované a mimořádně nadané žáky.....	19
3.9	Řízení a organizace výuky	20
3.9.1	Ročníkové řízení a plánování.....	20
3.9.2	Řízení a koordinace práce učitelů	20
3.9.3	Řízení a koordinace práce žáků.....	20
4	UČEBNÍ PLÁN	21
4.1	I. stupeň	21
4.2	II. stupeň.....	22
5	VZDĚLÁVACÍ OBLASTI - UČEBNÍ OSNOVY.....	23
5.1	Jazyk a jazyková komunikace	24
5.1.1	Český jazyk	24
5.1.2	Cizí jazyk – Anglický jazyk	31
5.1.3	Další cizí jazyk – Německý jazyk	34

5.2	Matematika a její aplikace.....	37
5.2.1	Matematika.....	37
5.3	Informatika	43
5.3.1	Informatika.....	43
5.4	Člověk a jeho svět	51
5.4.1	Člověk a jeho svět.....	52
5.5	Člověk a společnost.....	58
5.5.1	Dějepis	59
5.5.2	Výchova k občanství.....	63
5.6	Člověk a příroda	68
5.6.1	Fyzika.....	68
5.6.2	Chemie	72
5.6.3	Přírodopis.....	76
5.6.4	Zeměpis.....	81
5.7	Umění a kultura	86
5.7.1	Hudební výchova	87
5.7.2	Výtvarná výchova	90
5.8	Člověk a zdraví	94
5.8.1	Výchova ke zdraví	95
5.8.2	Tělesná výchova.....	99
5.9	Člověk a svět práce	106
5.9.1	Pracovní výchova	107
6	HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ	117
7	ZÁVĚR	118